

Рôкъ XII. Скрентонъ, Па., Четверъ 14-го Юлія, 1904. Число 28. — Vol. XII. Scranton, Pa., Thursday, July 14, 1904. No. 28.

— ЗЪ ПРИЧИНЫ выѣзду о. Стефана Макара до Галичины, обнявъ редакцію и адміністрацію »Слова« о. Павло Тимкевичь зъ Йонкерсъ, Н. Й. Зô всѣми справами дотычачими просвѣтного выдавництва им. А. Бончевского »Слово« треба вôдъ теперь вôдноситись на адресу Rev. Paul Tymkievich, 45 Oak St., Yonkers, N. Y. Слѣдуюча книжочка выйде троха пôзнѣйше якъ звычайно, однакъ выдавництво се буде появлятись и дальше разъ на мѣсяцъ а цѣна его буде така сама $1.50 на рôкъ.

5. ЛИПНЯ вечеромъ зчинивъ ся страшный огонь на докахъ въ Бостонѣ. Огонь тревавъ цѣлу ночь — ажь доперва на другій день передъ полуднемъ удало ся огневôй сторожи угасити пожежу. Страты величезнѝ. Выгорѣли великѝ маґазины зô збôжемъ, многѝ возы и такожь пароходъ Австріенъ. Трохъ моряковъ зъ корабельнои залоги знайшло смерть въ поломѣни. Страту обчисляють на $1.000.000, котрѝ товариству зôстануть зверненѝ, бо доки були убезпеченѝ.

— ВЪ Чікаго дня 6. липня застрайкували юнійнѝ робôтники и робôтницѣ, занятѝ въ тамошныхъ дамскихъ кравецкихъ варстатахъ. Число страйкуючихъ выносить около 2.200 людей. Всѣ они домагають ся вôдъ властителѣвъ варстатôвъ, признаня юніи, якъ такожь щобы неюнійнѝ робôтники разомъ зъ ними не працювали.

— ЗЪ Чікаґо доносять, що тамъ до одного готелю зайшло двохъ людей, котрѝ зажадали вôдъ господаря пива. Господаръ наточивъ двѣ шклянки пива и подавъ имъ. Въ тôй хвилѣ крикнули оба гостѣ, щобы господарь пôднѣсъ руки до горы. У вôдповѣдь на се, кинувъ господарь одному зъ нихъ тарельомъ въ голову и ставъ кричати о помôчь, але въ тôй хвилѣ упавъ мертвый на землю, поцѣленый кулькою зъ револьвера въ саму грудь. Заки прибула на мѣсце поліція, злочинцѣ вже щезли.

— ЦѢЛЫЙ Штокгольмъ говорить теперь о сензаційнôмъ процесѣ, въ котрый зôставъ замѣшаный королѣвскій двôръ. Тамошный купець, котрый недавно оженивъ ся, довѣдавъ ся що его молода жѣнка, походить зъ королѣвского роду. Рѣчь мала ся такъ. Передъ кôльканайцятьма роками говорено въ Штокгольмѣ досить голосно про любовнѝ вôдносины одного зъ сынôвъ короля Оскара до доньки ґенерала Лаберберґа. Овочомъ сеи любови була дитина. Ґенералъ жадавъ вôдъ короля, щобы позволивъ на супружество свого сына зъ його донькою, и тымъ способомъ змывъ неславу зъ його дому. Король не приставъ на се, бо не годить ся сынови королѣвскому женитись зъ донькою ґенерала, але приобѣцявъ выплатити дитинѣ сына 200.000 коронъ. Однакъ доси тихъ грошей не выплативъ, а купець, що оженивъ ся зъ донькою королѣвского сына внѣсъ въ тôй справѣ скаргу до суду.

— ВЪ мѣсцевости Сельтехъ въ Чехахъ жила одна родина, котрои всѣ члены були фанатиками религійными. Фанатизмъ сей объявлявъ ся найбôльше у 20 лѣтнои дѣвчины, котра въ шалѣ вхопила свого малого сестрѣнка и прибила його до дерева, де вôнъ середъ тяжкихъ мукъ померь. Потôмъ кинула свою сестрѣнку на землю и мѣсила еѣ черевиками, доки та не померла. Вôдтакъ скинула божевôльна зô себе одѣжь вразъ зô своими пятьма сестрами, котрыхъ такожь напавъ шалъ божевôльня и всѣ шѣсть стали бити головами о камѣне, щобы въ сей спосôбъ покôньчити жите и дôстати ся до неба. На се надбѣгли сусѣды, половили божевôльныхъ и звязаныхъ вôддали до шпиталю.

— ДНЯ 24. Юнія пôшовъ въ Сінері Гилъ, Па. Иванъ Чакі до ставу и хотѣвъ ся на човнѣ возити. Але човенъ бувъ попсутый и начала вода до него ити. Чакі скочивъ въ воду, але що бувъ одягненый и не умѣвъ плавати, то невдовзѣ затопивъ ся. Єго тѣло вытягнено зъ воды въ годину пôсля утопленя. Вôнъ бувъ Русинъ, походивъ зъ Шемброня, шарискои столицѣ, бувъ самотный, мавъ лѣтъ 23 и належавъ до Соединенія. Похоронъ мавъ величавый 26 Юнія. Ховавъ его священикъ зъ Чарлрой, Па.

П. Ґалайда.

КРАСНА ГОСТИНА.

Въ Ellsworth, Pa. недавно тому була така гостина. Коли хлопы пôшли до роботы, то три жены православнѝ зъ Росіи зачали собѣ гостину. Не выпили нѣ бôльше нѣ менче лишь 3 баксы пива по доляру и одного кека; то разомъ тѝ 3 жены пропили бôльше якъ 4 доляры. Правда, одной зъ нихъ мужь, коли прийшовъ вечеръ до дому, заплативъ за таку роботу, а двѣ другѝ то пили задармо...

П. І.

СПРОСТОВАНЄ.

Въ оголошеню збôрки зъ Шамокинъ, Па. було мильно подано, що жертвы зôбрано на Нар. Дôмъ. Кажемо мильно, бо мало бути на Народный Фондъ. Народный Дôмъ е бизнесове товариство и жадныхъ жертвъ не принимае.— Рôвночасно просимо всѣхъ, хто збирае жертвы на Народный Фондъ высилати списъ жертводателѣвъ а такожь чеки и моніордеры выписанѝ на имя John Glowa, treas. на адресу Nar. Fond, Box 108, Jersey City, N. J. — а не до редакціи »Свободы«.

— ПРОТИВЖИДÔВСКÝ заворушеня передъ судомъ. 22. червня скôнчивъ трибуналъ въ Угновѣ въ Галичинѣ переслухуванє свѣдкôвъ въ справѣ противжидôвскихъ заворушень. Зôзнаня численныхъ свѣдкôвъ выявляли все однѝ и тѝ самѝ подробицѣ, зъ тою рôжницею, що однѝ зъ нихъ вказували на виновникôвъ выразнѣйше, другѝ меньше выразно, а переважна частина зôзнань не причиняла ся зовсѣмъ до выясненя справы.

Розправа выказала, що въ Угновѣ пануе выразне ворогованє жидôвского населеня зъ христіяньскимъ, въ наслѣдокъ котрого вже неразъ бували тамъ подôбного рода заворушеня. Жидôвъ заступавъ адвокатъ Мілдвурмъ зô Львова.

Именемъ численныхъ обжалуваныхъ выголосивъ знамениту оборону д-ръ Кость Левицкій. Трибуналъ засудивъ Ивана Фаріяна на 5 мѣсяцѣвъ, Михайла Онишкевича, Маґуру, Кузика на 4 мѣсяцѣ, Никодима Мазуркевича, Василя Маґуру, Федька Скрипчука и Хитрина на 3 мѣсяцѣ, Тадея Салюка, Фаріяна и Ройка на 2 мѣсяцѣ вязницѣ. По 6 тыжднѣвъ одержало 10 обжалованыхъ, по мѣсяци 16, а прочѝ засудженѝ на меньшѝ кары. Всѣхъ засудженыхъ е 50 и вони мають поносити судовѝ кошта. Прокураторъ и майже всѣ обжалованѝ застерегли собѣ 3 днѣ до надумы.

ПО КАТАСТРОФѢ НА ОКЕАНѢ.

Даньске правительство выслало корабель, щобы позбирати жертвы катастрофы на морю. Корабель пересмотрить всѣ сусѣднѝ острова. На звѣстку про катастрофу, тысячѣ людей облягли бюро товариства корабельного, щобы довѣдати ся, хто зъ подорожныхъ втопивъ ся а хто нѣ. Двѣ жѣнки, котрыхъ мужѣ стратили жите пôдчасъ катастрофы, кинули ся зъ великои розпуки въ море, однакъ въ самъ часъ выратовано ихъ. Въ Копенгазѣ завязавъ ся комітетъ ратунковый, щобы збирати складки на потерпѣвшихъ. Першими, що жертвували бôльшу суму грошей, суть американьскѝ туристы. Теперь догадують ся, що причиною катастрофы була не лишь мрака, але и за велике число пасажерôвъ на корабли. Пôсля припису могло бути на корабли лишь 488 людей. Тымчасомъ було самыхъ еміґрантôвъ около 700, а залоги 80 люда. Мимо того всього, не бувъ корабель такожь забезпеченый на выпадокъ якои небудь катастрофы. Такъ примѣромъ на 780 людей, що були на покладѣ, було лишь 700 ратунковыхъ корковыхъ поясôвъ. Не було такожь на корабли металевыхъ и складаныхъ ратунковыхъ човнôвъ, лишь самѝ деревлянѝ, котрѝ пôдчасъ катастрофы порозбивали ся о боки потапаючого корабля. Въ тôй справѣ веде ся теперь слѣдство. Американьскій швецкій консуль подае, що пасажеры на корабли „Норґе" се були по найбôльшôй части російскѝ жиды.

— МѢСТОЧКО купелеве Рымановъ въ Галичинѣ выгорѣло зъ нащадкомъ. Бôльше якъ 100 домôвъ лишилось безъ даху.

— ВЪ КИЄВѢ заряджено въ ночи зъ 30. цвѣтня на 1. мая ст. ст. численнѝ арештованя и трусеницѣ. Увязнено літератôвъ Павловича и Рыбакова, зелѣзничого урядника Попова и коректорôвъ Френкля та Малишева. Въ ихъ помешканяхъ переведено передше трусеницю, а также въ редакціи дневника „Кіевскіе Отклики", именно въ бюрку, при котрôмъ працювавъ Рыбаковъ. Забрано такожь друкарню, що истнувала 5 лѣтъ. Рыбакова арештовано на улици, коли йшовъ изъ Сергіемъ Бердяевомъ и Шмуклеромъ. На розѣ улицѣ зони зупинили ся и стались прощати. Наразъ роздавъ ся свисть, надбѣгли поліціянты, зловили всѣхъ трехъ и вôдвезли до комісаріяту. Бердяева и Шмуклера выпустили вечеромъ, Рыбакова задержано въ арештѣ. Взагалѣ въ Кіевской вязницѣ находило ся въ половинѣ мая поверхъ 200 політичныхъ виновникôвъ.

НА НАРОДНЫЙ ФОНДЪ ЗÔБРАЛИ:

Priceburg, Pa. Игнатій Лиґусъ $5.00 а то: За книжки о вѣчу 1.00; вôдъ М. Турка 1.00; Игн. Лиґусъ за марки 50 ц.; Ю. Хилякъ 25 ц.; дрôбнѝ 25 ц.; за тикеты (punch) П. Тимко. Ф. Ракъ, Н. Опришка, Юлія Лиґусъ 50 цт.

Shamokin, Pa. Пôдчасъ забавы на фармѣ зложено слѣдуючѝ жертвы: Юл. и Ем. Копистяньскій, Ив. Ґлова, Илько Хомякъ по 1.00; Микита Куляндa, Макс. Пелякъ, Мих. Токочь, Мак. Сметана, Теод. Плонка и Ник. Федорчакъ по 50 ц.; Семанъ Ґлова 25 ц.

Desloge, Mo. Алекс. Баліґроцкій за книжки о вѣчу $1.00, вôдъ себе жертву 1.00, Ив. Саґанъ 1.00, Т. Куликъ 1.00, Т. Ревакъ 50 цнт.

Albany, N. Y., Дм. Куривчакъ 50 цнт.

Olyphant, Pa., Ив. Добряньскій и Н. Кисѣльовскій промовивши щиро до гостей на крест. у А. Ґулячка зôбрали на Народ. Фондъ $5.00! — На хрестинахъ гостѣ забавляли ся дуже прилично и гарно.

Якъ видно, то нашѝ Русины радо жертвують на Народный Фондъ при кождôй способности, если тôлько найде ся якій патріотъ, що заохотить ихъ до сего. Честь и слава всѣмъ, що памятають на Рускій Народный Фондъ въ Америцѣ!

— П. А. БАЛѢҐРОЦКІЙ, звѣстный патріотъ выѣздить до краю. Желаемо ему щасливои подорожи.

Голосы представителѣвъ европейскои культуры про самостойность украиньского народу.

Вѣдома рѣчь, що московській царь „указомъ“ зъ р. 1876 выдавъ варварській заказъ, уживати украиньскои мовы въ школахъ, урядахъ та літературѣ. И хочь поступъ та культура въ Европѣ пошли вôдъ того часу далеко на передъ — стогне ще й до нынѣ украиньскій народъ въ Росіи пôдъ тягаромъ згаданого „указу“.

Заказати трийцять міліонамъ даного народу уживати матерньои мовы въ публичнôмъ житю — це найбрутальнѣйшій вчинокъ, якого допустивъ ся коли царь-деспотъ!

Тожь не диво, що, хочь „указъ“ сей не нынѣшный, вôнъ пригадуеть ся вѣчно рускôй суспôльности, бо вôнъ впливъ ся въ кровъ и кости еи культурного розвою. Не давно передруковала сей „указъ“ „Рутеніше Реві“, руська часопись, що выходить вôдъ 3 роковъ у Вѣдни на нѣмецкôй мовѣ, та въ слѣдъ за симъ послала ся рôжныхъ вченыхъ и політиковъ европейскихъ про ихъ гадку въ семъ напрямѣ. Понизше подаемо письма, котрі у вôдповѣдь наспѣли до редакціи „Рутеніше Реві“.

Дословный перекладъ на руську мову звучить:

Адольфъ Гединъ, посолъ до шведського парляменту въ Штокгольмѣ.

„Вы справдѣ не въ силѣ з'образити собѣ остовпѣня, якого я дознавъ застанавляючи ся надъ квестією, котру вôдкрывае намъ „Рутеніше Реві“ въ своихъ выводахъ.

Мы на жаль вже трохи призвычаили ся до переслѣдуваня, котре терплять нашѣ скандинавськѣ братя въ Шлесвѣку та Ляхи въ Прусахъ вôдъ прускокого ряду. Але російська система духового морду, морального знасилуваня — прямо чудуе насъ.

Це нечуваный ступѣнь вырафінованя.

Сеся перемѣна мовы, оперта на злочинно-довôльнôй та абсурднôй назвѣ (малоросійскій) змѣряе до тои цѣли, щобы руську мову и руську народность пôдчинити великоросійскому (московському) народови. Выслѣды невпинного вôдъ 35 лѣтъ працѣ, щобы національнѣ вôдносины тыхъ краѣвъ у свѣтлѣ правды представити, не змогли доси знищити стремлѣнь російскои політики, котра намагаеть ся затемнити результаты науки. Проте не буде безъ корысти вытягнути знова на свѣтло денне дослѣды научнои историі та совѣстнои політики, котрôй такъ дуже вôддаеть ся французка преса. Щобъ пôднести першій покликъ, получивъ ся я зъ п. Казіміромъ Делямарѣ, членомъ ґеоґрафічного товариства и секретаромъ центральнои комісіи — та сподѣемо ся, що „Рутеніше Реві“ не залишить поновляти зъ успѣхомъ свôй протестъ, що вже теперь вôдбивъ ся широкимъ вôдгомономъ по всѣхъ усюдахъ!“

Дальше нагадуе пов. авторъ та розбирае подекуды кратично нѣмецьку та французьку літературу, информуючу про положенє украиньского народу.

А вконци пише:

„Безъ сумнѣву дуже важне буде се завданє, щобы невпинно по часописяхъ та літературѣ, передовсѣмъ — якъ сего бажавъ собѣ п. Делямарѣ — въ шкôльныхъ книжкахъ простувати сю довôльну замѣну мовы російскои зъ украиньскою.

Опублікованый черезъ „Рутеніше Реві“ „указъ“ вôдкрывае безъ обиняковъ стремлѣня дотичныхъ круговъ, — вынародовити народъ украиньскій, знищити його інтелектуально:

Вынародовити народъ — що се мае означити?

Я бажаю сказати Вамъ про се мою гадку — скôльки суворого, бо прямо нелюдського криеть ся пôдъ симъ, и якъ вôдтакъ будучѣ поколѣня будуть черезъ се терпѣти.

Полишаючи всякі по бôльшôй части переходовѣ терпѣня — пытаю — до чого властиво змѣряе такій „указъ“ зъ р. 1876? Грозити, що вынародовить ся цѣлый народъ въ числѣ многихъ міліоновъ — це значить зупинити цивілізацію зъ необчисленими стратами.

Насильно утворена одноцѣльность народовъ убивае інтелектуально независимость, нищить живѣ моральнѣ силы, котрымъ традиція довгого историчного розвою надала особливый характеръ; це означае заглады найдорожшого богатства людськои культуры. Рôжнородность, свободный розвой усѣхъ чинниковъ, въ котрыхъ складаеть ся нація, уможливлюють успѣшну працю для цивілізаціи, для поступу людства. Мова — се живчикъ народу. Згнобити інтелектуально и морально независиме житє даного народу — то значить зрабовати цивілізаціи силу поступу, котрои не можь нагородити. Побôльшити одноцѣльну масу — це значить накопичити богато бездушного матеріялу — але не живои силы, котра одиноко спричинюе житє суспôльности!“

П. Оскаръ Бравнінґъ, професоръ університету въ Кембриджь (Англія) пише мѣжь иньшимъ:

„Я почуваю велику симпатію для народовъ, що бесѣдують мовою волоскою, ирляндською, румуньскою та финською и учинивбымъ по змозѣ все, щобы охоронити ихнѣ мовы вôдъ занепаду. Руська (украиньска) мова мае таке саме а може ще бôльше право на охорону. Тому повинни усѣ люде інтеліґентнѣ и політично образованѣ ужити всякои своеи поваги, щобы рѣшучо запротестувати противъ того рода средствамъ вынародовлюваня, якъ „указъ“ московського царя зъ 1876 р.!“

Подôбныхъ письмъ надôслало много еще ученыхъ зъ цѣлои Европы а мѣжь иньшими п. Маріо Рапізарді професоръ університету въ Катаніи (Италія) ось що пише:

„Едиктъ зъ 1876 р. — це пощочина, вымѣрена цивілізаціи!

И нема дивоты! Чижь саме истноване деспотичного уряду російського — не е вѣчнымъ доптанемъ найвысшого и найдорожшого добра людскости? — Сумнѣ — не веселѣ вôдносины житевѣ такого народу, котрому крôмъ розуму — не прислугуе нѣяке иньше оружіе до обороны своихъ правъ. Свобôдна людина може лишь заохочувати сей народъ, щобы смѣло ступавъ на передъ, пôдносивъ голосный протестъ противъ гнобителѣвъ та надѣявъ ся, що скорше чи пôзнѣйше соціяльный переворотъ змете зъ лиця землѣ такій системъ правлѣня, котрый опираеть ся на привілеяхъ та злочинахъ!“

Такъ высловлюють ся про нашъ украиньскій народъ та його права до самостôйности, свѣточѣ европейскои культуры, люде посторонні, котрыхъ думками не кермують нѣякі згляды крôмѣ строгои справедливости.

И якъ пôдлыми, супроти тыхъ голосовъ, мусять выдати ся кождому — заходы нашихъ доморослыхъ ренеґатовъ — москвофіловъ, котрі одною рукою вывѣсили стягъ „адінъ народъ“ — а другу простягають до царського деспота порублѣ — Юдову нагороду за зраду власного народу?!

М. Гомонъ:

Въ шиньку.

(Зъ угорського.)

Въ темнôмъ склепѣню передмѣстя похнюпило-сь надъ дубовымъ столомъ кôлька мущинъ въ подертыхъ одежахъ. Блѣдѣ якъ мѣсяць, нѣ крапельки крови у ихъ лицяхъ. Волосе спадае геть на облича, у одныхъ кудлате, у иньшихъ покучерявлене и запорошене; нѣчо дивного, цѣлыми днями прецѣнь таскають зъ кораблѣвъ мѣшки зъ пшеницею. Лишь жилы набренѣли на великихъ та грубыхъ ихъ рукахъ, що умученѣ спочивають на столѣ. Передъ кождымъ стоить мала фляшцина горѣвки.

Глубока мовчанка... Дивить ся одень на одного. Тутъ и тамъ блудять погляды на шинькаря, що стоить за шиньквасомъ и тодѣ лишь рушае ся зъ мѣсця, якъ хто покаже ему порожну фляшку, або дасть знакъ пуканемъ. Такъ, треба стерегчи кервавицѣ. Часомъ йде передъ дверѣ, абы подивити ся, що тамъ дѣе ся, але не глядить, яка погода, лишь чи люде мѣшки наповняють. Коли нѣ, то затирае зъ вдоволенемъ руки, бо буде „интересъ“, а вôдтакъ довгими кроками мѣряе довгу комнату, де на кождôмъ мѣсци находять ся брудъ и смрôдъ. А коли сидять при столахъ робôтники, то чути гаморъ и проклоны. Тамъ и сямъ якъ зъ пôдъ землѣ добувае ся легкій, придушеный спѣвъ. Въ одномъ кутѣ, де не доходить нѣколи свѣтло, сидять часомъ и жѣнки. Вони говорять зъ мущинами, подерте одѣне ворушить ся а ихъ подыхъ прискорюе ся. Зъ надутыхъ лиць иронічно смѣе ся звѣряча радôсть.

Потôмъ говорить одень зъ мѣжь сидячихъ коло стола:

— Я нынѣ такъ тяжко двигавъ, що ажь мя каркъ болить.

— Щожь вы такого носили? — питае иньшій, що хоче закурити свою люльку и чекае, поки розгорить ся сѣрникъ.

— Муку... Для пекаря Мілера переносили мы ажь три возы.

— Кôлько васъ було?

— Кôлько? — Роздумуючи, дивить ся на стелю.

— Було насъ щось десять, або десь такъ близько... такъ, таки десять, бо пôзнѣйше прийшовъ до насъ ще Янко Топа.

— Чи вôнъ також робивъ?

— Еге.

— Ну, то я вôдберу свои двѣ шѣстки.

— Вôнъ тобѣ також виненъ? — питае молодый, сухорлявый чоловѣкъ.

— Еге, вôнъ скарживъ ся тамтого разу, що не мае що ѣсти, то я ему давъ децо.

— Вôнъ менѣ виненъ трийцять крейцаровъ.

— Я певный за Янка, — добавляе немовь подразненый першій. — Вôнъ вже заплатить, лишь не бôйте ся.

Два иньшѣ дивлять ся на себе и кажуть:

— Чого бояти ся?

Старшій вынимае зъ устъ люльку:

— Нѣхто не бопть ся, а лишь та кьговориться...

— Розумѣю, розумѣю! Вôнъ все бувъ чесный чоловѣкъ, вôдъ коли его знаю. Але що мавъ робити, якъ подвигавъ ся и не мôгъ довшій часъ робити?

— Безъ хлѣба не може чоловѣкъ жити и я давъ ему три шѣстки а вôнъ тимъ черезъ три недѣли пережививъ ся.

Оба чоловѣки замовкають. Душевнѣ раны перетинають имъ мову. Вони вôдчувають, що се значить ся бути нездôбнымъ до роботы и безъ хлѣба оставати.

— Мôй Боже! — говорить першій дальше, — и насъ те саме чекае. Носимо хрестъ недолѣ, нынѣ приходить на чергу одень, завтра другій... Якже то мило въ такôмъ выпадку, хотьбы се було и въ брудѣ, найти искорку любови. О скôлько-жь бôльше обѣцюючою стае ся дорога, котрою мусить ся нести тернисту корону житя... Такій легенькій сходъ сонця будить вѣру и надѣю въ нашôй души.

Здержуючи-сь и знову нагло выриваючи-сь, выходять дальше слова зъ устъ, якъ бы говорячій не хотѣвъ всього сказати, що на серци накипѣло.

— Такъ!... Вôнъ також песъ якъ и мы... тягни, якъ довго можешь... потôмъ...

Пôдносить сумно голову и пôднимае передъ товаришами маленьку брудну фляшинку, наче-бъ хотѣвъ сказати:

— Не говорѣть про се. Кому и по що? Хто насъ выслухае и хто намъ поможе? Богъ сотворивъ насъ звѣрятами, котрі можуть видѣти волю и право, але не смѣють нѣколи ихъ мати. Мы вродили ся въ лахахъ, въ лахахъ переживаемо наше нужденне житє и лахи становити-муть нашу погребну одѣжь.

Товаришѣ потручують ся склянками и зôтхають замѣсть вôдповѣди. Выразно говорить отся мовчанка. Однаково вôдчувають сѣ люде свою судьбу, сѣ навѣть ихъ руки однаковѣ, зболѣлѣ; сумно дивлять ся по собѣ. Лишь душа говорить:

— Кидають нами тамъ и сямъ, гонять насъ до роботы, не маемо святъ, анѣ теплого дому и зимна наша ватра, допчуть по насъ, бо мы пообдиранѣ, а якъ опустять насъ силы, тодѣ проженуть насъ, якъ собаку, що господаря не мае. Нѣяке серце не змилосердить ся надъ нами, нѣхто не спитае: „Маете хлѣбъ?“ Не найде ся людина, яка застановила-бъ ся, зъ чого жие сей нужденный хробакъ?... Навѣть нынѣ нѣхто не питае: „Вы змученѣ? Маете що ѣсти? Чи мы оплачуемо ту вашу силу, що користь намъ приносить?... Мы зô шкôры васъ обдираемо и уриваемо вамъ послѣдный крейцарь, бо знаемо добре, що вы попустите, бо васъ гонить голодъ...“

Мôй Боже! Якъ страшно мусить се бути, не мати иньшои потѣхи, не знати иньшои цѣли, не бачити иньшои приемности крôмъ — коршмы.

Якій бѣдный е чоловѣкъ, що приемность, сповнене своихъ бажань и щасливость, находить въ тôй глухôй комôрцѣ вбогихъ грѣшниковъ!

Кôлько такихъ людей знаю я и кôлько ихъ я знавъ. Вони всѣ зникли зô свѣта. Приходять нынѣ зъ рожевыми лицями и сильными руками, а за одень за два роки выглядають вже, якъ ростины, що не мають жадной поживы. Слабнуть и тратять силы. Многі лѣчѣють навѣть. Та грѣють ся до певного часу на божôмъ сонци, поки наразъ не зникнуть. Одень йде до шпиталю, звôдтамъ на цминтарь, де першій дощь зливае зъ хреста его, водными фарбами написане имя, а иньшому друть и рогожину зъ пôдъ нôгъ. Забуте змѣтае навѣть память про нихъ.

Наразъ отвирае хтось дверѣ, въ якихъ низшѣ шибы заступленѣ оловомъ и кричить:

— Але-жь се вже нôчь... Добродѣю Крестичь, засвѣтѣть!...

Пôдчасъ, коли Крестичь, старый, отяжѣлый Сербинъ, свѣтить брудну, збиту лямпу, говорить пороконлечій робôтникъ:

— Хто тамъ е?... Чи вы всѣ тутъ?...

Сидячѣ въ темнотѣ люде вôдповѣдають:

— То ты, Францъ?

— Еге!

Жовте свѣтло лямпы кидае тѣнь на стѣну. Лиця людськѣ псковкли, наче-бъ хто вôскъ по нихъ розлляв.

Францъ стоить по серединѣ кôмнаты и говорить:

— Слухайте!

Стае тихо.

Кождый хапае за свою склянку и стискае еи, якъ песъ костку.

— Ну...

— Вы чули про Степана Грубого?

Въ тишинѣ звучить голосъ:

— Нѣ! Що зъ нимъ стало ся?

— Вôнъ впавъ зъ мôстка.

Знову стало тихо.

— Носили мы сôль зъ корабля и вôнъ впавъ въ воду разомъ зô своимъ тягаромъ.

Хтось каже зъ темноты:

— Грубый?

— Вôнъ... Нема гже его.

Мовь скарга вырывае ся звôдси и звôдти:

— Степанъ!

— Исусе! Маріе!

— Ото!

— Я говоривъ зъ нимъ еще передъ двома-трома годинами.

— Гмъ... гмъ...

И ось зъявляє ся въ уявахъ красный, статный чоловѣкъ, передъ якимъ товаришѣ скидали капелюхъ. Сего межи ними звычайно не бувало. Мусѣла се бути якась благородна душа, коли сѣ тяжкѣ руки ловили за капелюхъ. Вони знають лишь, що передъ црестоломъ треба капелюхъ знимати. И вона чула часто мову Степана Грубого... Тамъ на дворѣ въ кутѣ, де вôнъ имъ говоривъ, що пôдчасъ роботы нѣхто не повиненъ клясти и що при выплатѣ треба памятати, що мы всѣ братя.

Таке красне було кожде его слово и такъ йшло до серця, бы якъ йшло зъ проповѣдальницѣ. Часто куповавъ вôнъ за крейцарь ґазету, а тодѣ обступали его товаришѣ и слухали словъ зъ его устъ.

Теперь видѣли лишь пустыню передъ собою, яку пôзнѣйше вôдчують тамъ при роботѣ. Незвычайна рѣчь; прецѣнь ще лишь передъ трома годинами вôнъ бувъ межи ними, вони чули теплоту его душѣ и вôнъ вôдтакъ пôйшовъ, абы вмерти.

И вже нема его.

Въ гаморѣ звучить знову голосъ Франца:

— Товаришѣ. Шестеро сиротъ лишило ся... Кожде якъ хрущикъ... Батько вчера не робивъ.

Стає тихо, лишь серця голосно бють ся... Розбирає ихъ тяжке почуте, що шесть сиротъ хлѣба не має.

Терплять голодъ!...

Велике слово! Тѣ его розумѣють, що его пережили. Тѣ, що зъ порожнымъ жолудкомъ у вогкій, мрачный день черезъ вôкна дивлять ся на другихъ и трудять ся думкою, яка є рôжниця межи долею другихъ а ихъ. Въ тихъ хвилахъ глушить терпѣнє всяку иньшу думку и всяке иньше почуванє...

Довго ще остають душѣ немовь спаралѣжованѣ. Чути лишь зôтханє и неспокôйне стуканє заболоченого черевика пôдъ столомъ.

— Якъ мы люде, — говорить дальше Францъ — то зложемъ дещо. На бохонець хлѣба и... на вѣнець!.. Кождый хто що зможе... Оденъ, два крейцарѣ...

Позôръ людей немовь деревѣє; дивлять ся на закурену лямпу. Повстають цифры въ головахъ. Рахунки, кôлько можь бы найти зайвыхъ грошей. Кôлько можь бы дати... Треба хлѣба и добре бы було, абы лишило ся и на кавальчикъ солонины. А по „нынѣ“ приходить „завтра“, знову оденъ день. Зима-тиранъ, скупый и строгій.

Зъ темноты выступає чоловѣкъ на куляхъ. Тримає межь пальцями двѣ 20-гелеровки и подає ихъ Францови.

— Я бувъ зъ нимъ разомъ въ Босниї...

Вôдтакъ каже вже лишь „добра-нôчь“.

Вôдходить. Кулѣ его стукочуть. Тодѣ пôдносять ся пообдиранѣ люде и говорять сумно:

— Францъ!... На, маешь.

Францъ збирає грошѣ и наставляє руку тамъ, звôдки чути голосы. Звенять крейцарѣ. Такій незвычайный є ихъ звукъ. Се дѣйсно мило слухати. И знову чути иньшій голосъ:

— Теперь вы, добродѣю Крестичь?!

Крестичь робить ґримасу и показує на шинькваєь.

— Шѣстьдесять сотиковъ! Отсе для него! — и усмѣхає ся. — Чи досить ?

Зъ кута чути храпливый спѣвъ якоись жѣнки. Коло неи сухій кашель мущины. Якійсь бє о стôлъ и клене... Потôмъ пôдносить ся густый дымъ и пливе довкола темного, обкуреного скла лямпы.

Пер. Мир. Стечишинъ.

ДОПИСИ.

Зъ Pittsburg, Pa.

Припадково бувъ я въ рускôй церквѣ въ Питсбурґу дня 26 Юнія, бо прійшовъ емъ зъ плейзу вôдвидѣти своихъ краянôвъ и зачувъ якъ священикъ голосивъ въ церквѣ, що по вечѣрни вôдбуде ся испытъ шкôльныхъ дѣтей. Я бувъ дуже цѣкавый знати, що рускѣ дѣти въ Америцѣ вмѣють по руски, яке понятіе они мають про нашу матѣрь руску, руску землю, та чи они научили ся, якъ на тôй рускôй земли, въ старôмъ краю свôй рôдный, власный народъ бѣдує а его ворогъ панує. Пôшовъ я тамъ до тои галѣ, де вôдбувавъ ся испытъ, и не мôгъ емъ надudивати ся тому, що я чувъ и видѣвъ.

Дѣти читали зъ своихъ книжокъ, писали диктоване на таблици, але такъ певно себе, якъ бы школярѣ, що ходять до якихъ высшихъ шкôлъ и вже довгій, довгій роки учать ся. Найлѣпше сподобало ся менѣ, якъ почали дѣти деклямовати. Видно, що ихъ учитель завдавъ собѣ богато труду, бо дѣти деклямовали голосно, дуже выразно, и такъ розумно, що всѣ присутнѣ на гали розумѣли до одного слова, що дѣти говорять. А то зъ того можу вносити, що по кождôй деклямациї сипались оплески въ нагороду дѣтямъ за ихъ труды. Пытаня зъ релїгиї завдававъ о. Кульчицкій зъ Микиспорту. Дѣти вôдповѣдали умѣло и певно а понеже всѣ дѣти кромѣ кôлькохъ дѣвчатъ суть въ вѣцѣ вôдъ 5—10 лѣтъ, сама дрôбнота, тожь мило було кождому послухати, якъ молоденькѣ усточка научились хвалити Бога. Межи пытанемъ, писанемъ а катихизацією спѣвали дѣти рôжнѣ пѣсни. А якъ заспѣвали псаломъ „Господи, хто буде жити у Твоєму дому“, то подумавъ я собѣ: „коли на нашôмъ плейзѣ нема церкви рускои, хотяй Русины суть, то мусимо старати ся щобы бодай була руска школа. Якъ дѣти научать ся спѣвати рускѣ пѣсни и всѣлякѣ побожнѣ, а въ Недѣлю заспѣвають, то неодному вôдхоче ся такъ зневажати святый день якъ то неразъ нашѣ люде по плейзахъ роблять“.

Галя була красно прибрана фанами а кромѣ родичѣвъ було богато гостей, що прислухували ся тому, якъ то рускѣ дѣти на чужôй земли плекають руску мову. Я замѣтивъ, що всѣ гостѣ були дуже вдоволенѣ зъ того испыту а то можна було пôзнати зъ того, що коли о. Стефановичъ, мѣсцевый священикъ, подякувавъ родичамъ, що радо посылали дѣти до школы а гостямъ, що такъ численно явили ся на испытъ, тай запитавъ, чибы гостѣ не були ласкавѣ зложити якій малый датокъ на подарунки для дѣтей, то двѣ маленькѣ дѣвчинки, що обойшли всѣ гостѣ зъ тарелчиками, назбирали красну суму грошей. Опôсля пороздавано дѣтямъ нагороды а тѣ засѣли до стола щобы охолодити ся айскримомъ.

Питсбурскѣ Русины выбрали собѣ комітетъ шкôльный, котрому належить ся признанє, що той испытъ такъ красно выпавъ. До того комітету належать: Петро Лепакъ, Андрей Телепъ. Теодоръ Вовчко, Алексій Журавъ, дякоучитель Изидоръ Костюкъ и мѣсцевый священикъ. А вже найбôльше признанє вôдъ всѣхъ, що були на тôмъ испытѣ, належить ся п. Изидорови Костюкови за его труды.

Зъ того испыту я выйшовъ зъ такимъ постановленемъ, що мушу заложити руску школу на своимъ плейзѣ а якъ якій отецъ не буде посылати своихъ дѣтей до рускои школы, то покаже, що вôнъ не Русинъ.

Стефанъ Б……ъ

Зъ Taunton, Mass.

Не велике се мѣсто Тавнтонъ, але фабрикъ є кôлька: пару сталевыхъ а решта полотняний и сукняний. А що до роботы, то пôсля иньшихъ фабрикъ якъ на сей рôкъ, то тутъ робота иде досить добре, бо робять повный часъ. Але не бракуе и тутъ рукъ до працѣ. Еще зъ весны хто прійшовъ тутъ, то роботу достававъ, а теперь трудно. Зô славяньскихъ народностей є тутъ найбôльше Поляковъ, але и ихъ невелике число, тôлько що собѣ въ згодѣ жиють, заложили собѣ товариство, и якось имъ до того приходить, що колись будуть мати и парохію свою, бо о тое ся старають. А Русинôвъ є кôлькохъ та школа дои тои назвы, що Русинами ся зовуть. Зъ руского племени походять, але рускости нема въ нихъ нѣчо. Бо якъ то все межи Русинами трафляє ся, що є пару Русинôвъ, тамъ є три партиї, бо Русинъ все любить одень до лѣса другій до бѣса; такъ и тутъ. Про руске товариство нема имъ що анѣ згадувати, якъ ту ихъ є щось пару братôвъ та оденъ належить до „Соединенія“ а другій братъ до польскихъ „sokołów“. И можна собѣ зъ того примѣръ взяти, якъ може бути єдность межи Русинами, якъ ту рôднѣ браты, та оденъ до Польщѣ другій до Росиї тягне. Оденъ отримує „А. Р. Вѣстникъ“ та выхвалює го пôпôдъ небеса, що то одинока руска ґазета, бо она все пише, що Москаль бє Япанію. Во котра ґазета написала бы що Япанъ вдаривъ Москаля хотяй разъ, ого! - то уже ся гнѣває, що ґазета неправду пише, бо Москаля не можна бити нѣкому. Тôлько Москаль має кождого бити и шкôру зъ него дерти а Москаля не можна рушати... И такій „русскіе“ идіоты чи тамъ патріоты... По руски знає такъ читати, що не знає буквы рускихъ не знає, але вмѣє зложити кôлька буквъ до купы и за хвилю вычитає одно слово зъ ґазеты! И що-жь то за просвѣта въ такихъ людей? Такому и нема що говорити, бо вôнъ и такъ забогато знає. Другій знову знає кôлька словъ польскои мовы, тай мѣшає ихъ зъ рускою, и тымъ ся гордить, що вôнъ вже знає трохи по пански говорити..., бо вôнъ чувъ въ краю, що тôлько паны тою мовою говорять а ту вже й вôнъ панôмъ зôставъ; вже хотяйбы зô своимъ братомъ та не буде говорити рôдною мовою, бо ся встыдає, бо руска мова хлопска, хамска, а польска то панська. Другѣ Русины поженили ся въ Мазуркамии та уже до рускости нѣчо ся не мѣшають, Поляками поробили ся. Тай не конче дивниця, що Русины ся вынародовлюють, бо рускихъ дѣвчатъ ту нема. Якъ въ Ню-Йорку и на околици тамъ много рускихъ дѣвчатъ, одни служать а другѣ не хотять служити та сидять, чекають Божого змилуваня. А тутъ дѣвчата такожь добре заробляють по фабрикахъ и все собѣ свобôдни. Але кому лежить на серци добро Руси, то не буде ся дививъ на Польку, ему милѣйша Русь — ненька якъ польска красавиця.

Г. Мостовый.

Надôслане.

Зъ Едмонтонъ, Канада.

Канадійскій „Мойсей“ написавъ въ 52 ч. „Руслана“, що „я вербувавъ въ Едмонтонѣ кôлькохъ людей, щобы схотѣли опопити ся, але вербунокъ не ишовъ. Одного охотника придибавъ я, але скоро номѣркувавъ, що изъ нимъ треба дати собѣ спокôй“. Дальше пише про мене Мойсей такъ: „Є се чоловѣкъ, що має брата священикомъ въ Галичинѣ, натура горда и неспокôйна, котру кождый оминає здалека (?). Нѣхто зъ нимъ не жие (?). Давнѣйше любивъ спѣвати на хорахъ въ французькôмъ костелѣ, однакъ по короткôмъ часѣ Французы его прогнали (?) Коли приѣхавъ до Едмонт. о. Заклиньскій то лѣпшого приятеля якъ сей чоловѣкъ немавъ, та не минуло кôлька тыжднѣвъ якъ сей чоловѣкъ описавъ его въ часописяхъ. О. Жолдакъ выкинувъ его за дверѣ зъ своеи хаты (?) перевѣдавши якій то характеръ. Вкôнци вôдиханый всѣми, зачавъ п. Г. дякувати у православного батюшки, у котрого взявъ шлюбъ передъ кôлькома мѣсяцами“. Осѣ що пише про мене згаданый „Мойсей“ и если у всѣхъ его дописяхъ стôлько правды, що у тôмъ, що пише про мене, то шкода того паперу, на якôмъ они написанѣ... Треба знати, що „Мойсей“ старавъ ся менѣ шкодити навѣть въ приватнôмъ житю. Дѣвчину зъ котрою я оженивъ ся намавлявъ еще кôлька день передъ шлюбомъ, щобы не ишла за мене, але стала служебницею. До людей говоривъ, щобы зô мною не сходились, єго поручникъ писавъ мому братови до краю несотворенѣ рѣчи на мене. Чому Мойсей не напише якъ вôнъ вербувавъ людей лишь не на поповъ, а щобы ишли на его фармы робити. Правда вербунокъ не вдавъ ся, бо не знайшлось дурныхъ, котрѣ бы вôддали свôй тяжкій трудъ на чужу корысть. Моя натура горда? О. Фiлясъ, бо про него йде мова, не говоривъ зô мною лишь два разы — тожь не мôгъ пôзнати моеи натуры, хиба судить пôсля того, що я не йшовъ ему бити поклоны и лизати рукавички, якъ робили деякѣ.

Але я знаю, що я чоловѣкъ, що мене сотворивъ Богъ такъ якъ и о. Ф., тому не бачивъ потребы ему якихсь надзвычайныхъ почестей вôддавати, а честь яка ему ся належить, я ему вôддавъ всегда коли на се бувъ часъ. Сотка людей мають зô мною до дѣла а о. Фiлясъ каже, що „нѣхто зô мною не жие“. Правда, Французы и оо. Василіяне не любять мене, бо я имъ солью въ оцѣ, але я о се не дбаю. Що я любивъ спѣвати въ французькôмъ костелѣ и що Французы мене прогнали, се недоказане говорене на вѣтеръ, або просто, сказавши — ложь. Мое занятіе не позволяе менѣ брати участи въ жадныхъ спѣвахъ. Правда, Французы хотѣли черезъ мене стягнути до себе Русиновъ, але я скоро пôзнавъ ихъ пляны и зôрвавъ зъ ними всякѣ зносины. Єсли я коли писавъ про о. Заклиньского, то певно не безъ причины, тай знаю, що се выйшло на корысть загалови и самому о. З. Неправдою е, щобы о. Жолдакъ выкинувъ мене за дверѣ, такъ само якъ и те, буцѣмъ то я дякувавъ у прав. батюшки. Я працюю вже 6 лѣтъ у однои фирмы и въ сей спосôбъ зарабляю собѣ на житє а не дякую у нѣкого. Що до мого вѣнчаня въ православнôй церкви, то се рѣчь приватна, котра дописувателя зовсѣмъ не повинна бы обходити. Для пояснення скажу однакъ, що въ сѣй справѣ поступивъ я лишь пôсля звычаю якій всюды практикуесь, именно, що вѣнчане вôдбуваесь въ церкви, до котрои належить молода. Молода належала до прав. церкви, отже и вѣнчане тамъ вôдбулось.

Наконецъ скажу, що въ своихъ дописяхъ до краю, о. Ф. волѣвъ бы писати бôльше про справы загальнѣ, а меньше займатись очерниванемъ та приватными справами нелюбыхъ собѣ особъ.

М. Ґовда.

Збирайте жертвы на „Рус. Народн. Фондъ“.

ЄСЛИ на якôмъ плейзѣ є васъ лишь 10 Русинôвъ а хотѣли бы сте приступити до Союза, то заложѣть собѣ маленьке братство и напишѣть про се головному секретареви S. Jadlowsky, Box 5, Jersey City, N. J. а вôнъ вамъ дасть близшѣ поясненя и приписле потрібнѣ рѣчи.

„SVOBODA“
(LIBERTY)
The Ruthenian (Little Russian) Weekly published every Thursday at 209-211 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO. J. ARDAN, Publisher and Editor.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893

UNION LABEL 23

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter July 16. 1903 at the post office at Scranton, Pa. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштує:

Въ Америцѣ на рôкъ $2.00
До старого краю на рôкъ $2.00
Въ Америцѣ на пôвъ року $1.00
До старого краю на пôвъ року ... $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то є карточку, котру дôстанете вôдъ почтаря або агента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годни грошей дôстати.

Адресъ:
„SVOBODA“
Box 353,
SCRANTON, PA

Новый телефонъ Нумеръ 787

Безъименныхъ дописей непринимаемо.

Хто хоче, щобы те, що напише, было друкованe въ „Свободѣ“ въ Четверь, мусить прислати рукопись до Скрентонъ найдальше въ Пятницю вечеръ.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити мусить подати намъ, кромѣ нового, такожь свôй старый адресъ.

Замѣтки.

Про результаты польскои делеґаціи до Риму пише польска католицка часопись »Dziennik Chicagowski« мѣжь инчимъ такъ: „Зъ того, що говоривъ намъ оденъ зъ делеґатôвъ (о. Крушка) бачимо, що вôнъ не одержавъ жадного урядового рѣшеня въ справѣ рôвноправности польского духовеньства въ Америцѣ. Одержавъ лишень приватне запевнене, що рѣшене въ сѣй справѣ буде выдане, але правдоподôбно не скорше ажь певнй важнй перешкоды зôстануть усуненй. Перешкоды суть мабуть двѣ. Перша се те, що американьске польске духовеньство въ Римѣ зле записане; друга, що айрискй бискупы не радй бы дѣлитись значѣнемъ и почестями зъ Поляками, котрыхъ ненавидять.“

Ось и выслѣдокъ польскои депутаціи, про яку такъ много писали. Єсли Поляки пôсля довгихъ и коштовныхъ заходôвъ дочекали ся вôдъ Риму ажь такои „прихильнои“ вôдповѣди, то чогожь могуть надѣяти ся вôдъ Риму покôрнй Русины-уніяты, що сидять собѣ смирненько держачись засады, що покôрне теля двѣ коровы ссе, або часъ вôдъ часу возмуть на вôдвагу и покивають пальцемъ въ чоботѣ...

Перший синодъ польско го-народного католицкого костела въ Америцѣ розпôчне ся дня 6-го вересня с. р. въ Скрентонъ, Па. и буде тревати 3 дни. На сѣмъ синодѣ зберуть ся польскй независимй священики и свѣтскй делеґаты, щобы порадитись о вспôльныхъ справахъ и подумати про тѣснѣйшу орґанізацію свого костела. До независимого костела, котрый зъорґанізувавъ о. Годуръ належить вже нынѣ кôлькайцять громадъ.

Злодѣй не може собѣ представити, щобы другій чоловѣкъ бувъ честнымъ. Ню-йорска казета пише, що о. Макарь зôбравши пренумерату за „Слово“ вынѣсъ ся до краю, кидаючи въ сей спосôбъ пôдозрѣне, буцѣмъ то о. Макарь укравъ грошѣ и утѣкъ. Кождый хто знае на скрôзь честный характеръ о. Макара мусить тôлько дивувати ся безличнôй пôдлости „Нюйорскои казеты“, що сѣе подôбнй вѣсти. Але „брехнею свѣтъ перейдешь та назадъ не вернешь“. Прийде часъ, коли и найбôльшй приклонники нюйорскои казеты переконають ся о еѣ пôдлости и вôдвернуть ся вôдъ неѣ.

Римъ а славяньскй іміґранты въ Америцѣ.

Першй обявы житя славяньскихъ іміґрантôвъ въ Америцѣ, бачимо въ орґанізованю церковь. Церкви тй були по найбôльшôй части римско або греко-католицкй, бо бôльшôсть американьскихъ Славянъ, се католики тихъ двохъ обрядôвъ.

Въ хвили коли славяньски іміґранты стали масами ити до Америки, католицка церковь въ Америцѣ була вже сильно зъорґанізована. Пôдставою сеи орґанізаціи були постановы болтиморского синоду зъ року 1883. Пôсля постановъ сего синоду бискупъ епархіяльный є управителемъ и фактичнымъ властителемъ дôбръ церковныхъ своеи діецезіи — а кождый священикъ залежнымъ лишь вôдъ него аґентомъ. Кромѣ сильнои орґанізаціи католицкои церкви въ Америцѣ, Славяне застали тутъ такожь всѣ высшй єрархічнй становища майже выключно въ рукахъ Айришôвъ. Зъ вынятком кôлькохъ нѣмецкихъ бискупôвъ, всѣ другй бискупы, арцибискупы и т. д. були Айришѣ и то такй Айришѣ, котрй помимо свого становища не позбулись загальныхъ прикметъ айриского племени: заскорузлости, надутости. іґнорованя та гнобленя слабыхъ.

Отсй повысшй два моменты, якй мы зазначили, потягнули за собою якъ найгôршй наслѣдки для всѣхъ американьскихъ Славянôвъ.

Небогато треба було часу на тое, щобъ переконати Славянôвъ, що айрискй достойники церковнй пôдъ покришкою католицизму старають ся выкористувати покôрныхъ та побожныхъ Славянôвъ для своихъ личныхъ або своихъ шовіністичныхъ цѣлей.

И пôшли бунты, протесты, сварнѣ по славяньскихъ парафіяхъ, то спорадичнй, то масовй, що за повнили жите тутешныхъ Славянъ черезъ цѣлый рядъ лѣтъ и ще кôнця имъ не видно. Тй протесты вôдтягнули увагу амер. Славянъ вôдъ другихъ житевыхъ справъ та спинили розвôй американьского Славяньства на довгй лѣта.

Якъ протестъ противъ деспотизмови айриско-католицкого режиму въ Америцѣ — повставъ мѣжь Поляками независимый рухъ, повстали польскй протестантскй громады. Мѣжь Русинами сей протестъ вылливъ ся въ форму царославія, Серафимôвщины (бо обставины канадійскй зовсѣмъ подôбнй до тихъ, якй панують въ Сполуч. Державахъ зъ тою лишь рôжницею, що въ Канадѣ вмѣсто Айришôвъ верховодять Французы), спорадичного протестантизму, вôльнодумства. індеферентизму и т. п. Чехи, що раньше іміґрували якъ другй Славяне, гурмою потягнули въ протестантизмъ а ще може бôльша ихъ сила остае внѣ якоинебудь церкви. Хорваты та Сербы, се взглядно ще свѣжй іміґранты — они поки-що не протестують такъ сильно. А зô всѣхъ Славянôвъ, мабуть Словаки найпокôрнѣйше зносять айриско-католицке ярмо.

Розумѣе ся, що всѣ тй роды протестôвъ разъ слабнуть, то знову сильнѣйшають, але фактъ фактомъ остае, що всѣ они мають одно спôльне жерело, деспотичный рядъ айриско-католицкои ерархіи въ Америцѣ.

Нема сумнѣву, що такй вôдносины дуже шкôдливй католицкôй церкви и католицка церковь черезъ свого представителя въ Римѣ повинна бы постаратись о якъ найскорше усунене лиха, повинна бы постаратись о бôльше демократичный устрôй тутешнои католицкои церкви, о усунене самоволѣ, о заведене справедливости и другй реформы, бо въ противнôмъ разѣ такій розкладъ пôде все дальше и дальше.

Але чи католицка церковь, взглядно Римъ се робить? Нѣ. Римъ глядить на те все черезъ пальцѣ та не зважае на голосы протесту, але радше прислухуесь голосамъ айриско-католицкихъ матадорôвъ, вôдъ котрыхъ рôкъ-рôчно дôстае въ дарунку поважнй сумы долярôвъ... А матадоры? Они вдоволенй, що добра церковнй, здвигненй кровавымъ потомъ славяньскихъ іміґрантôвъ въ Америцѣ, добра — котрй вартують сотки міліоновъ долярôвъ до нихъ належать, суть пôдъ ихъ властію. А въ душѣ ще смѣють ся зъ дурныхъ Гунôвъ та Полендрôвъ, якъ іміґрантôвъ называють, бо знають що зô смертію старыхъ іміґрантôвъ всѣ тй міліоновй маетки перейдуть безъ шуму и протесту у ихъ руки, якъ вже денегде попереходили.

Поступоване айриско-католицкихъ достойникôвъ въ Америцѣ хоч нечесне, але бодай зрозумѣле, та байдужного поступованя Риму въ сѣй справѣ годѣ зрозумѣти.

Якъ довго ще сей процесъ потреває и чимъ скôнчить ся, годѣ теперь знати, однакъ мимо сего не завадить зазначити сей фактъ, якій не всѣ Славяне здають ся розумѣти, що Римъ черезъ свою поблажливôсть взглядомъ американьскихъ католицкихъ бискупôвъ є посередною причиною бôльшои части клопотôвъ по американьскихъ славяньскихъ парохіяхъ, та безголовя яке середъ нихъ пануе, а заразомъ и причиною застою въ поступѣ тутешныхъ Славянôвъ.

Не спѣть Русины!

Коли порôвнаемо жите духове американьскихъ Русинôвъ зъ иньшими народами, то побачимо, якъ дуже по заду вôдъ нихъ мы стоимо. Иньшй народы заспокоюють свои потребы духовй тутъ на мѣсци, а чого имъ не достае, те доповняють краевыми выдавництвами. Мы Русины, не маемо еще тутъ такои силы, щобысьмо могли жити выключно американьскимъ житемъ и не потребували оставатись въ вôдносинахъ зô старою вотчиною. Се впрочѣмъ и не є нашою цѣлею, бо наша думка, наша праця не для Америки, але для рôдного краю. Єслибъ такъ не було, то по що намъ боронити своеи національности? Однакъ мимо того, що на весь свѣтъ кричимо, що мы Русины, то патріотизмъ нашь дуже слабкій, коли нашимъ душевнымъ кормомъ буде лишь американьска »Свобода«, »Слово«, »Канадийский Фармер« тай книжочки, котрй »Свобода« выдае. Богато людей домагае ся, щобы »Свобода« выходила щодня. Припустѣмъ, що такъ сталось бы, то чи тогды мы могли бы сказати, що вже бôльше намъ не треба? Я маю тутъ на думцѣ многй краевй выдавництва, чи то книжочки, чи ґазеты, котрй мы, американьскй Русины, (що бôльше на рôкъ пропемо, якъ нашй братя въ краю проѣдять) повиннй всѣми силами пôдпирати. Мы тутъ въ Америцѣ маемо своихъ людей, котрй выйшовши зъ краю були темнй и непросвѣченй, а набрали тутъ культуры, и стоять пôдъ тымъ взглядомъ далеко высше вôдъ иньшихъ народностей. Але та наша интеліґенція, кромѣ якихъ десятьохъ на цѣлу Америку що пренумерують »Діло«, »Гайдамаки«, »Л. Н. Вістник« и др. выдае десятки долярôвъ на рôжнй анґлійскй книжочки, а про свои рускй выдавництва нѣчого не дбае. Гей американьскй Русины! Встыдъ намъ и соромъ. Тажь въ краю выходять такй гарнй и поучаючй книжочки и часописи а мы ихъ не читаемо, а навить майже нѣчого про нихъ не знаемо. »Свобода« вже не разъ писала про нихъ, и въ кождôмъ числѣ помѣщуе ихъ цѣну и адресы, а теперь щобы улегчити бажаючимъ запренумеровати яку краеву часопись чи книжку. бере ще на себе той тягаръ, що буде посередничити въ пересылцѣ грошей до краю, если бы хтось зôдси схотѣвъ собѣ зопренумерувати яке краеве выдавництво. Братя, не спѣть, не тратьте часу марно, читайте краевй выданя, учѣть ся, бо лишь въ просвѣтѣ сила и лишь просвѣченый народъ мае право на истноване, на будучнôсть.

Якъ деякй Русины обходили 4-го Юлія?

Въ Пасеікъ, Н. Дж.

Заложене Руского Клюбу.

День 4-го Юлія, се свято проголошеня независимости Сполученыхъ Державъ, святкують Американцѣ рôжными парадами, стрѣлянемъ и т. д. Але тутешнй Русины не пôшли за ихъ примѣромъ. Они покинули дурну стрѣлянину а заняли ся чимъ иншимъ. Именно зôбрали ся на мітинґъ и заложили Рускій Горожаньскій (ситизеньскій) Клюбъ та выбрали першій урядъ. По промовѣ предсѣдателя радили надъ тимъ, що робити, абы Русины не лишались позаду другихъ народностей, але могли чимъ разъ дальше поступати напередъ. Ухвалено, що мітинґи клюбу будуть вôдбувати ся кождои першои Середы въ мѣсяцю. Вступне до клюбу выносить 25 центôвъ, мѣсячне лишь 10 центôвъ. На початокъ приступило до клюбу поважне число членôвъ. До того клюбу повиненъ вписати ся кождый честный Русинъ чи вôнъ є ситизеномъ або нѣ. Єсли не є ситизеномъ, то старшй члены клюбу его поучать. въ якій спосôбъ може дôстати американьскй папери. Урядниками выбранй слѣдуючй: Кузма Здзеба, предсѣдатель, Антоній Кузмичь, касіеръ, Алекс. Хованець, секретарь.

Въ Скрентонъ, Па.

Робота на цминтари — пікнікъ.

Якъ вѣдомо, тутъ є ажь 3 церкви; двѣ греко-католицкй Пресв. Дѣвы и Йоана Хрестителя а одна православна. Тй, що належать до церкви св. Йоана Хрестителя, то святкували 4-го Юлія такъ, що рано зôйшли ся на службу божу — а опôсля всѣ вырушили на цминтарь и тамъ фенсы поправляли, вырубовали терне, камѣне збирали и т. п. Въ сей спосôбъ зробили роботы вартости може на сто долярôвъ. А въ другôй гр. кат. церкви Пресв. Дѣвы справляли сего дня пікнікъ, хочь то Петрôвка и запросили на него кôлька братствъ Соединенія, черезъ що зробили встыдъ и собѣ и Соединенію. Тай на добре имъ той пікнікъ не вышовъ, бо якъ кажуть, касіеръ бувъ имъ вѣрный до останку а на самôмъ кôнци забравъ ся и втѣкъ. Отже если то правда, то они не лишь нѣчо не заробили на тôмъ пікніку, але еще втратили.

Вас. Груцелякъ,
членъ Союза.

НАДÔСЛАНЕ.

О. А. Годобай въ роли „бѣскупа“.

Дня 4. юлія с. р. вôдбулось въ Hawk Run, Pa., посвячене угольного каменя новобудуючои ся рускои церкви. Будучи участникомъ сего торжества, хотѣвъ бы я бодай зъ грубшого оповѣсти шановнымъ читачамъ Свободы, що я на тôмъ торжествѣ бачивъ. А воно справдѣ цѣкаве.

Прійшовши до Hawk Run, пытаюсь одного Русина, кôлькохъ священикôвъ бере участь въ посвяченю. „Трьохъ священикôвъ и бѣскупъ!“ — вôдповѣвъ вôнъ. „Якій бѣскупъ?“ — пытаю. „Не знаю!“ — була вôдповѣдь. „Може то буде бѣскупъ айрискій“... думаю собѣ и нетерпеливо выжидаю тои хвилѣ, коли буду мôгъ того бѣскупа на власнй очи побачити. И дождавемъ ся того щастя. — Бѣскупъ є досить грубый, носить фіолетову шапочку зъ рогами, ланцухъ на шіѣ, а зъ заду карку и по обохъ бокахъ доловъ плечима пришити червонй пасы. Такъ меньше-бôльше выглядавъ сей дивотвôръ, а длячого называю его дивотворомъ, то заразъ довѣдаетесь.

Зачалась Служба божа, котру вôдправлявъ „бѣскупъ“ въ асистенціи одного священика. При кôнци Службы божои такъ каже „бѣскупъ“. „Пітамъ ѣхъ, нехъ буду такъ добре а выйду вонъ, тамъ се одбудзе посвецене каменя. А будзце ласкави а идзце въ порадку, жебы и Анґлѣци відзелѣ, же мы і въ нашôмъ краю мамы якусъ науку!“ Й теперь мышлю собѣ: Ага, то Годобай и не помиливемъ ся.

Вôдбули ся всѣ вôдправы и „бѣскупъ“ выходить на проповѣдь.

„Въ мено Отца и Сына и Духа сватего, аменъ“ зачавъ „бѣскупъ“ проповѣдь, перехрестивши ся, розумѣесь, пôсля лат. обряду. Слухаю дальше, всьо по словацки анѣ одного слôвця по руски: „Мѣлѣ Браца! Крістусъ Панъ положѣлъ камень тверди подъ будову сватей церкви и прегуторелъ, же врата пекельне ю не преможу, такъ теда і я протонотаръ епископскі а апостольскі візитаторъ кладнімъ тотенъ камень подъ тоту церковъ і такъ, якъ церковъ належала і була въ розпорядзеньохъ Кріста Пана, такъ і тота церковъ, цо ю ту відза вшицке, цосте ту зобронй ма зоставацъ подъ моѣма розпорядзенями, цо заступци Кріста“. и т. д. и т. д. Вкôнци „Въ мено Отца и Сына и Духа сватего, аменъ“ — проповѣдь скôнчилась. По проповѣди такъ сказавъ „бѣскупъ“. Будзце такъ до-

брй а ідзце до галѣ а тамъ оферуйце дацо, бо выдаткі су вельке, а ещей треба а й духовнѣкомъ заплаціцъ, цо прийшлѣ на посвецанку" — и якъ поголоска ходить, взявъ бѣскупъ за свою „бѣскупску" фатиґу $100.

Такъ то на посвяченю угольного каменя пôдъ руску церковъ „рускій бѣскупъ" не сказавъ до Русинôвъ анѣ одного слова по руски, навѣть по руски не перехрестивъ ся... (Те, що на посвяченю були и Словаки не може о. Годобая зовсѣмъ оправдувати!!) — И чи се не соромъ, не ганьба?... Доси знаный бувъ о. Годобай яко мадяронъ першои клясы, теперь пôзналисьмо, що вôнъ потрафить бути навить Словакомъ, а лише не Русиномъ; и колибъ такій чоловѣкъ мавъ справдѣ стати американьско-рускимъ епископомъ для цѣлои американьскои Руси, булобъ се дѣйстно встыдъ, ганьба и шкандалъ.... Длятого щось подôбного мы не повинні терпѣти, и противъ такого понижуваня нашого обряду, нашого народа, повиннисьмо остро выступити и рѣшучо запротестувати.

Здоровлю всѣхъ читачѣвъ Свободы.

Smoke Run, Pa. 6. юлія, 1904.
Н. Джмеликъ.

Що чувати въ свѣтѣ.

АВСТРІЙСКІЙ рядъ выготовивъ новый еміґраційный законъ. Законъ сей мѣстить въ собѣ дуже точнй правнй постановы, що до корабельныхъ — перевозовыхъ товариствъ. Рядъ задумуе выбудувати въ Тріестѣ великій дôмъ еміґраційный, дебы еміґранты могли найти захистъ передъ здирствомъ рôжныхъ аґентôвъ та задумуе звернути дорогу еміґраційну зъ Бремы и Гамбурґа на Тріестъ.

———

ВЪ звязи зъ масовою еміґраціею до Сполученыхъ Державъ стоить нелюдске обходжене ся еміґраційныхъ урядникôвъ зъ бѣдными еміґрантами. Оденъ чоловѣкъ, що бувъ свѣдкомъ рôжныхъ потрясаючихъ сценъ зъ еміґрантами, розказуе, що при вôдсиланю нещасныхъ до краю, урядники побивали ихъ палицями. Чоловѣкъ сей, що бувъ свѣдкомъ брутального обходженя ся урядникôвъ внѣсъ письменну скаргу на нихъ до комісаря еміґраційного Вілямса, и е надѣя що комісаръ займе ся долею покривдженыхъ. Четвертый липня бувъ одным зъ найтяжшихъ днѣвъ для тыхъ еміґрантôвъ, котрыхъ задля якихсь тамъ нефор мальностей задержано на Елисъ Айлендъ. Въ тôмъ дни панувала тамъ страшна спека, а зъ острова не можна було вôддалити ся, бо всяке урядоване було застановлене. Того дня прибуло до порту 5 кораблѣвъ зъ пасажирами въ числѣ 8366. Всѣ они мусѣли ждати до другого дня. На другій день задержано около 1300 еміґрантôвъ, бо не могли выказати ся вымаганою сумою грошей, або нѣхто не выйшовъ на противъ нихъ. Є надѣя, що въ короткôй будучности зôстануть змѣненй законы дотичачй прибуваючихъ до Спол. Дер. еміґрантôвъ.

———

ВЖЕ вôдъ 6. липня вôдбувають ся нарады демократичнои партіи на конвенціи въ Сенъ Луісъ. Демократы сильно критикують роботу президента Рузвелта и републиканôвъ. Кажуть, що за ихъ правлѣня Спол. Держ. дуже пôдупали на кождôмъ поли. Передовсѣмъ потерпѣла торговля зъ заграницею, черезъ дуже высокй цла.

Кандидатомъ на президента именовано одноголосно Паркера зъ Ню Йорку. На конвенціи вы делеґовано комітетъ, на чолѣ котрого стоить сенаторъ Данелъ зъ Верджініи, щобы выготовивъ програму демократичнои партіи.

Передвыборча горячка захопила всѣ партіи, и кожда зъ нихъ хотѣла бы захопити власть въ свои руки. Рôвночасно вôдбувае ся также конвенція партіи соціялістичнои-робôтничои. Делеґаты застановлять ся надъ поодинокими точками своеи программы, вôдтакъ прийде черга на именоване кандидатôвъ на уряды президента и віцепрезидента Сполученыхъ Державъ.

Також и Ніґры (зъорґанізованй въ Народну Муриньску Партію Свободы) мали свою конвенцію и заявили ся противъ кандидатуры Рузвелта, а поставили свого власного кандидата В. Т. Ската зъ Сенъ Луісъ. Взагалѣ всѣ партіи ведуть посредствомъ своихъ часописей шалену аґітацію а недалека будучнôсть покаже результаты тои ихъ роботы.

———

ВЪ Медіоланѣ зôбралась комісія, зложена зъ інжінерôвъ ґенерального штабу, котра мае выробити плянъ на укрѣплене прорѣзу Тонале, що лежить на границѣ италійско—австрійской. Плянъ сей заслугуе на увагу, бо Австрія недавно выбудовала сильну твердиню на австрійскôй сторонѣ граничного прорѣзу. Єсли отже недавно ещѣ запевнювали собѣ обѣ державы взаимну прихильнôсть, то укрѣплюване ся на граници, е хиба доказомъ, що приязнь Австріи и Италіи въ послѣдныхъ часахъ сильно захитана.

———

Вôйна на далекôмъ Сходѣ.

Телеґрамы.

Лондонъ 4. липня. Японьцѣ стратили дуже много черезъ те, що не прийшло до рѣшаючои битвы мѣжь ними а головнымъ російскимъ вôйскомъ пôдъ проводомъ ґен. Куропаткина. Въ кождôмъ разѣ вôйска японьскй не могутъ посувати ся на передъ въ наслѣдокъ великихъ дощôвъ. Ґен. Куропаткинъ мавъ часъ цофнути ся до Гаіченґъ, Японьцѣ цофають ся теперь на полудне. Въ Петербурзѣ суть того переконаня, що ґен. Куропаткинъ по дощевôмъ періодѣ, котрый теперь въ Манджуріи наставъ, буде въ змозѣ, змѣнити свою дотеперѣшню тактику оборонну супроти Японцѣвъ, на зачѣпну. Вѣдомôсть, що Нѣмеччина жертвувала свою пристань Кіавъ-Чавъ на пôвостровѣ Шантунґъ до ужитку російскои Портъ-Артурскои фльоты, е урядово заперечена. Также неправдивою е звѣстка мовбы Росія заявила охоту вôддати Портъ Артуръ Японьцямъ вразъ зъ фльотою, лишь пôдъ услôвемъ, щобы залога російска могла свобôдно опустити крѣпость.

Петербургъ 4. Ґенер. Сахаровъ приславъ тутъ депешу слѣдуючого змѣсту: Дня 2. липня подала ся въ задъ японьска передна сторожа вôдъ Кай-Чавъ на полудне, и обсадила 9 милеву просторонь на пôвнôчный всхôдъ вôдъ Сенученъ. Сенученъ обсадивъ сильный вôддѣлъ пѣхоты. Около 50,000 японьского вôйска сконцентровано коло Сюю-Енъ. Японцѣ займають свое давнѣйше положене въ просмику Далинъ.

Чіфу 5. Китайцѣ, котрй 2 липня опустили Портъ Артура, и тутъ прибули, розказують, що при ихъ вôдѣздѣ, лишь девять военныхъ кораблѣвъ російскихъ находило ся въ пристани. Коли російска фльота напала дня 23. червня на японьскй кораблѣ, числила 11 великихъ кораблѣвъ. Сухопутне вôйско японьске коло Порту Артура здобувае одно взгôре за другимъ и уставляе великй пушки, щобы ними острѣлювати крѣпость. Такихъ пушокъ выладували Японьцѣ въ Портѣ Дальнôмъ 150. Оденъ Росіянинъ, що выйшовъ зъ Портъ Арт. дня 2. лип. оповѣдае, що тй пушки не заподѣвають Росіянамъ нѣякои шкоды.

Токіо 5. Ґен. Курокі доносить, що 2. баталіоны Росіянъ, середъ густои мраки, напали на передну сторожу японьску въ просмику Мотянъ. Росіяне зôстали вôдпертй, однакъ повернули назадъ и трикратно поновляли атакъ, доки не зôстали цѣлковито розпорошенй Японьцями. Японьцѣ гнали за ними 3 милѣ на всхôдъ вôдъ просмику. Росіяне стратили на побоевищи 30 забитыхъ а 50 раненыхъ, Японцѣ 15 забитыхъ а 30 раненыхъ. Теперь вже безъ перешкоды заняли Японьцѣ просмыкъ Мотянъ.

Таце-Кіао 5. Ґен. Штакельберґъ и румуньскій вôйсковый аташе ледво уйшли смерти черезъ утоплене. Въ наслѣдокъ дощôвъ, вôзбрала тутъ рѣка и заляла ихъ шатро. Обохъ выратували жовняри, котрй вынесли ихъ зъ шатра на высше положене мѣсце, де вода не досягала.

Константинополь 5. Нынѣ рано, два російскй охôтничи кораблѣ военнй „Ст. Петербургъ" и „Севастополь" переплили черезъ Босфоръ и дôстали ся на Середземне море. „Севастополь" выставивъ прапоръ Червоного Хреста а передъ мавъ на бѣло помальованый. Оба кораблѣ набрали въ пристани богато запасôвъ живности.

Петербургъ 6. Минувшои ночи выславъ адмір. Тоґо кôлька торпедовцѣвъ до Порту Артура, щобы на мѣсци, російскй кораблѣ стоячй на якорахъ высадити у воздухъ. Однакъ плянъ сей не удавъ ся, бо Росіяне завчасу побачили японьскй торпедовцѣ, и два зъ нихъ затопили а оденъ тяжко ушкодили.

Тіентсінъ 6. Настрôй залоги въ Портѣ Артура знаменитый. Провіянту е подостаткомъ. 2. липня зловлено 50 японьскихъ шпіонôвъ. Зъ порту и до Порту Артура курсуе желѣзниця на просторони 16 миль.

Ліао-Янґъ 6. Армія ґен. Оку цофае ся въ напрямѣ до Порту Артура зъ намѣромъ, щобы тамъ сконцентровати ся. Коло Кінъ-Чавъ поуставляли Японцѣ обложнй пушки; зъ Наґасакі доносять, що звôдтамъ удають ся на поле вôйны двѣ новй дивізіи вôйска.

Чіфу 6. Утѣкачѣ зъ Порту Артура, принесли тутъ звѣстку, що начальный проводъ надъ Портъ Артурскою фльотою обнявъ контръ-адміралъ Ухтомскій на мѣсце Вітсгофта. Загальне положене Порту Артура незмѣнене.

Тіентсінъ 6. Російскій торпедовець „Ляйтнантъ Бураковъ", котрый продеръ ся дня 29. червня черезъ японьску фльоту до Ню-Чванґъ, щобы подати свѣжй вѣдомости зъ обляженои крѣпости, повернувъ неушкодженый назадъ до Порту.

Токіо 6. Пôльный Маршалокъ Ояма прибувъ вже на поле вôйны и обнявъ начальну власть надъ всѣми вôйсками японьскими.

Ліао-Янґа 6. Тутъ доносять, що на дорозѣ до Мукденъ появила ся передна сторожа японьска. Вôйска тутешнй терплять въ наслѣдокъ великои спеки, яка тутъ вôдъ двохъ днѣвъ пануе. Термометеръ показуе 108° Фаренгайта. Дощѣ перестали вже падати, дороги выправляють ся.

Петербургъ 6. Царь выдавъ указъ, силою котрого въ тôмъ роцѣ буде вôдобраныхъ до вôйска 447.000 рекрутôвъ. Число се е два разы такъ велике якъ звычайно, а то въ наслѣдокъ вôйны.

Токіо. 7. Точныхъ вѣдомостей про пляны обохъ армій нема, бо обѣ державы тримають ихъ ажь до рѣшаючои хвилѣ въ великôй тайнѣ. Певнымъ однакъ е, що японьскй вôйска обходять колесомъ Портъ Артура и поволи наближають ся до крѣпости, щобы вôдтакъ рôвночасно зô сторони сушѣ и моря припустити штурмъ на крѣпость и въ сей способъ еѣ здобути.

Чіфу 7. Китайцѣ, що тутъ прибули зъ Порту Артура розказують, що японьскй вôйска въ великой силѣ окружили Портъ Артуръ вôдъ сушѣ въ вôдлеглости около 7 и пôвъ милѣ вôдъ мѣста и заняли въ околицѣ всѣ высше положенй мѣсця. Въ битвѣ о оденъ горбокъ, що лежить на пôвнôчный сходъ вôдъ Порту Артура, дня 4. липня, стратили Росіяне 100 убитыхъ и 50 раненыхъ.

Токіо 7. Малый японьскій кружлякъ „Каймонъ" натрафивъ дня 5. липня, середъ густои мраки въ заливѣ Таленъ Ванъ на пôдводну міну и пôшовъ на дно моря, причôмъ згинуло трохъ офіцерôвъ и 19 жовнярôвъ зъ залоги, прочихъ выратовано

Петербургъ 7. Тутъ рѣшучо заперечують вѣсти, мовбы контръ адміралъ кн. Ухтомскій мавъ обняти проводъ надъ Портъ Артурскою фльотою.

Таче Кіао 7. Нынѣ рано перейшли Японцѣ въ великôй силѣ гôрскй хребты и наближають ся до Кай Чавъ. По дорозѣ побили головну російску передну сторожу пôдъ проводомъ ґен. Чірикова.

Петербургъ 7. Ґен. Куропаткинъ телеґрафуе до царя Миколы, що російскй и японьскй переднй сторожи зводять зъ собою вôдъ часу до часу малй битвы, при чôмъ жадна сторона не поносить бôльшихъ стратъ.

Токіо 7. Нову дивізію, въ силѣ 20000 люда перевозять японьскй кораблѣ на поле вôйны.

Ліао-Янґъ 7. Ґен. Мищенко на чолѣ вôддѣлу козакôвъ вôдобравъ Японцямъ великій транспортъ живности, котрый складавъ ся зъ рижу и худобы на зарѣзъ.

Въ наслѣдокъ великои спеки, вôйска вôдбувають маршъ въ ночи, а въ день спочивають.

Въ вôйсковыхъ таборахъ предпринято дуже строгй средства безпеченьства передъ заразливыми хоробами. Жовнярамъ дають пити тôлько переварену воду. Взагалѣ станъ здоровля въ російскôй арміи е цѣлкомъ добрый.

Вашинґтонъ 7. Тутъ телеґрафують, що обомъ арміямъ въ Манджуріи грозить холера, котра вже въ декотрыхъ мѣсцяхъ показала ся.

Петербургъ 7. Въ суботу 9. липня удасть ся царь надъ Волгу, щобы попращати ся зъ 5. и 6. корпусомъ сибѣрскимъ, котрй удають ся на теренъ военный.

Петербургъ 8. Ґен. Сахаровъ, командантъ схôднои арміи, доносить тутъ въ довгôй телеґрафічнôй депеши, що 5. и 6. липня, на великôй просторони вôдбули ся поменьшй битвы передной сторожи, що е доказомъ, що японьска армія въ цѣлôй лѣніи посувае ся на передъ. Російска передна сторожа зô стратами цофае ся передъ Японцями. Зъ рухôвъ вôйска японьского годѣ дорозумѣти ся, котре мѣсце хочуть они заатакувати. Правдоподôбно знищить Куроки желѣзницю помѣжь Кай-Чавъ и Ліао-Янґъ.

Ліао-Янґъ 8. Японьцѣ сконцентрували велику силу вôйска на сходъ Ліао-Янґъ, и хочуть конечно еще передъ новымъ дощомъ звести битву.

Російскй вôйска домагають ся битвы. Якй бы небудь були пляны ґенерального штабу, то все пôйде за волею вôйска и коли надôйде спосôбнôсть, прийде до великои битвы.

Петербургъ 8. Надôйшла тутъ депеша зъ вѣдомостію, що ґен. Куроки на цѣлôй лѣніи посувае ся на передъ и що японьскй офіциры орґанізують розбôйничй банды, щобы вôдтакъ напасти на Мукденъ. Зô взгляду на те, що вже вôдъ трохъ днѣвъ пануе тутъ гарна погода, а дороги на военнôмъ теренѣ цѣлкомъ повысихали, ожидають жкодои днины великои рѣшаючои битвы.

Тіенъ-Тсінъ 8. Пôсля вѣдомостей зъ російскихъ жерелъ, японьскй вôйска суть такъ розложенй: 2. и 12. дивізія находить ся въ маршу зъ Фенґъ-Ванґъ-Ченґъ на Ліао-Янґъ. Одна дивізія стоить надъ рѣкою Ялу, 10. дивізія коло Такушанъ. Обѣ тй дивізіи маширують въ напрямѣ на Гай-Ченґъ, по правôмъ и лѣвôмъ боцѣ маширують резервы. Армія ґен. Оку складае ся зъ трохъ дивізій и находить ся теперь въ маршу на Портъ Артура.

Петербургъ 8. Розôйшла ся тутъ чутка, що пôдъ Портомъ Артура прийшло до великои морскои битвы, въ котрой взяли участь всѣ російскй кораблѣ и 21 кораблѣвъ японьскихъ. Въ битвѣ мали вôднести побѣду Росіяне. Точнѣйшихъ вѣдомостей доси нема.

КАЛЕНДАРЬ.

Липень.

14	Ч.	Косма и Даміанъ
15	П.	† Полож. [illegible]изы Пр. Д
16	С.	Іакинчъ
17	Н.	Андрей Критскій
18	П.	† Кириллъ и Методій
19	В.	Сисой
20	С.	Тома и Акакій

— СВЯТО 4. джулая, мимо сего, що въ тôмъ роцѣ було дуже умѣрковане, черезъ стрѣляне и палене штучныхъ огнѣвъ, зпричинило въ цѣлôй державѣ 25 выпадкôвъ смерти а 1400 выпадкôвъ тяжкого покалѣченя.

— ВЪ суботу 9. липня на однôй зъ найбôльшихъ улиць Ню-Йорку, стрѣливъ до себе зъ револьвера якійсь 35 лѣтный мущина, вымѣривши въ самѣ уста. Выпадокъ сей выкликавъ великій переполохъ, бо стало ся се на хôднику, середъ товпы людей. Самоубійця запытаный, що е причиною, що вôнъ вôдбирае собѣ жите, сказавъ ще передъ смертію, що вôнъ хотѣвъ женити ся зъ одною дѣвчиною, але она йому теперь вôдмовила. Вôнъ не може жити безъ неѣ.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Головный Урядъ „Р. Н. С." на роки 1904—1906.

Головный предсѣдатель } КОНСТ. КИРЧОВЪ, 140 Essex Str. Jersey City, N. J.

Головный секретарь } С. ЯДЛОВСКІЙ Box 76, Jersey City, N.J.

Головный касіеръ } АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:

Мѣсто-предсѣдатель ....С. Митренко OLYPHANT, PA.

Заст. секретаря ....Йос. Кульчицкій BALTIMORE, M. D.

Заст. касіера ....А. Янковичъ MC ADOO, PA.

Радны:

А. Валевскій..........St. Louis, Mo.
А. Семаницкій..........Trauger, Pa.
Нико. Дембицкій..........Mahanoy Plane, Pa.
К. Кобанъ..........Olyphant, Pa.
Ал. Сорока..........Plymouth, Pa.
Иванъ Парилякъ..........New York City.

Ихъ заступники:

Ив. Сенько..........Jessup, Pa.
Ив. Посипанко..........Mc Adoo, Pa.
Ник. Домбровскій..........Eleanor, Pa.

Контрольна комісія:

О. А. Улицкій..........Ansonia, Conn.
Мих. Турковскій..........McKeesRocks, Pa.
Ив. Воргачъ..........Mt. Carmel, Pa.

Головный организаторъ:

о. Н. Пôдгорецкій, box 31, Jersey City, N.J.

За 70 центôвъ на мѣсяць Союзъ платить 600 долярôвъ посмертного за мужа, а 300 долярôвъ за жену и другі запомоги въ разѣ нещасныхъ выпадкôвъ.

Въ Союзѣ можете убезпечити вашѣ дѣти за таншѣ грошѣ якъ де инде а посмертне за нихъ дôстанете бôльше якъ деинде.

ОГОЛОШЕНЕ.

ВП. П. СЕКРЕТАРѢ СОЮЗА!

Прошу разъ на все собѣ запаматати, що грошѣ належачи до Р. Н. Союза выписуе ся на имя: Alex Sharshon, treas., Shamokin, Pa., а не на мое имя, только тѣ монѣ ордеры и чеки выписаныи на имя Alex Sharshon засылайте просто до мене а я самъ вôдошлю до касіера.

Пригадую § 9 статутôвъ „Союза", на пôдставѣ котрого члены приступаючи до „Союза" а маючи высше 40 лѣтъ мають до трохъ мѣсяцѣвъ по вступленю предложити менѣ метрику уродженя.

С. Ядловскій, гол. секретарь.

ПОСМЕРТНІ ВѢСТИ.

МАРІЯ АДАМЧАКЪ, дит. лѣтъ 1½, донька Анастазіи, членкиня Р. Н. С., упокоилась 4. Юлія 1904. Вѣчная память!

Ч. 357. КВИТЪ $166.00

на сто шестьдесять шесть долярôвъ, котрі мѣсечевый Урядъ Р. Н. Союза, вôддѣлъ 30, отримавъ за посмертни запомоги по бл. п. Сидорѣ Осюраку на заплачене похоронныхъ выдаткôвъ зъ головнои касы Р. Н. Союза въ Америцѣ.

Breslau, Pa. дня 30. Юнія 1994.

Иванъ Дмитрикъ, предс., Панько Ленько, секретарь, Антонъ Скробала, касіеръ.

Свѣдки } Михайло Корѣнь, Петро Гриценко.

Ч. 360. КВИТЪ $600.00

на шѣстьсотъ долярôвъ, котрі пôдписана отримала яко посмертну запомогу по бл. п. мужу Даньку Лепаку зъ головнои касы Р. Н. Союза въ Америцѣ.

Olyphant, Pa. дня 23. Юнія 1904.

Марія Лепакъ.

Свѣдки } Петро Ющакъ, о. Н. Струтиньскій.

Мих. Паздрѣй, секретарь, Юрій Хилякъ, предсѣдатель.

Рухъ въ вôддѣлахъ Р. Н. С.

ПОВѢДОМЛЯЄМО!

Всѣхъ членôвъ братства св. Кирила и Методія въ Шамокинѣ, Па, що рôчный мітинґъ вôдбуде ся дня 17 Юлія 1904. о годинѣ 1-ой пополудни. Буде прочитане справоздане касове зъ цѣлого року, буде выборъ новыхъ урядникôвъ, приниманє новыхъ членôвъ молодшихъ безъ вступного а старшихъ за пôвъ вступного.

Будуть до полагодженя и другі важнѣ справы, длятого кождый членъ мае ся явити на мітинґу пôдъ карою одного доляра.

Нехай кождый членъ постарае ся выровнати старый довгъ.

Шамокинъ, Па 22-го Юнія 1904.

Гавріилъ Малинякъ, предсѣдатель, Стефанъ Мурдза, секретарь, Антоній Лучковецъ, касіеръ.

ПОВѢДОМЛЯЄМО

всѣхъ членôвъ бр. св. Йоана Хрестителя въ Seymour, Conn., що рôчный мітинґъ вôдбуде ся въ суботу 30-го Юлія о г. 7 вечеръ. На той мітинґъ мае кождый членъ явити ся пôдъ карою $1.00. На тôмъ мітинґу буде прочитане справоздане касове за послѣдный рôкъ, такожь будемо принимати новыхъ членôвъ за половину вступного. Тожь напоминаю всѣхъ братôвъ, щобы появили ся на той мітинґъ и выровнали свôй довгъ залеглый. Братя, спѣшѣть и корыстайте зъ тои доброи нагоды, забезпечѣть себе, бо нѣхто не знае кого яка доля чекае.

За урядъ братства:

Николай Сиѣй, предсѣд., Стефанъ Вислоцкій, касіеръ, Василь Ванъ, секретарь.

ЗАВѢДОМЛЯЮ

членôвъ бр. св. Володимира въ Ню Йорку, вôд. Союза 108, що мітинґъ вôдбуде ся дня 23. Юлія въ суботу. Всѣ члены мають явити ся, бо маємо порадити ся въ справѣ вечерка и другихъ важныхъ справахъ. Мітинґъ вôдбудесь тамъ де все.

Антонъ Шеремета, секретарь.

БРАЦТВО

св. прор. Илія, вôд. 40, въ Scranton, Pa. буде утримувати дня 24-го Юлія рôчный мітинґъ, на котрôмъ буде предложене справоздане касове. Протоє взываєся всѣхъ членôвъ того брацтва, щобы на тôмъ мітинґу безусловно появилися.

За Урядъ Брацтва:

Симеонъ Цѣпакъ, предс., Андрѣй Гела, секретарь, Андрѣй Вилацкій, касіеръ.

ЗАВѢДОМЛЯЄ СЯ

всѣхъ членôвъ братства св. Ивана Хрестителя въ Бофало, Н. Й., вôд. Союза 15, и всѣхъ парохіянъ належачихъ до Буфаловскои парохіи, що слѣдуючі мітинґи такъ братскій якъ парохіяльный, такъ звычайни якъ и надзвычайни, будуть вôдбувати ся вôдъ теперь въ гали у Петра Ковали улица Amherst cor. Thompson, 120.

Бофало дня 6. Юлія 1904.

Петро Коваль, предсѣдатель, Павло Лозиньскій, секрет.

ПОВѢДОМЛЕНЄ.

Симъ повѣдомляємо всѣхъ Русинôвъ мешкаючихъ въ околици Ansonia, Derby, Shelton, Seymour и Waterbury, Conn., що Братство св. АА. Петра и Павла въ Ansonia, Conn. буде принимати въ мѣсяцю Юлію новыхъ членôвъ за пôвъ вступного. Хто хоче пристати до згаданого Братства нехай прийде на мітинґъ, котрый вôдбуває ся въ остатню Недѣлю въ мѣсяцю. Братя спѣшѣть, выкористайте ту добру нагоду та забезпечѣть себе и родину. Братя вступайте громадно до Братства и до Р. Н. Союза, бо тамъ наша сила.

За Урядъ Братства:

Алексій Горбаль, предсѣд, Петро Пелешь, секр, Михайло Грицко, касіеръ.

БРАТСТВО

св. Йоана Хрестителя въ Скатдейлъ, Па., вôддѣлъ Союза 36, буде утримувати мітинґъ дня 17. Липня въ домѣ п. Федора Пелеша. Мітинґъ розпôчне ся о першôй годинѣ по полудни. На мітинґу будемо радити о дуже важныхъ справахъ а такожь будемо принимати новыхъ членôвъ, котрі ще не мають 20 лѣтъ безъ вступного такъ до братства якъ и до Союза а тихъ що мають высше 25 лѣтъ за половину вступного до братства. Хто зъ членôвъ не прийде на мітинґъ, заплатить доляра кары. Русины, котрі ще не належите нѣ до братства нѣ до Союза прийдѣть на сей мітинґъ и забезпечѣть себе и свои родины.

Федоръ Пелешь, предсѣд., Теодоръ Ярошь, секретарь.

ВЪ ПАМЯТЬ ОСНОВАНЯ БРАТСТВА

св. Володимира въ Ню Йорку вôдбуде ся Перший Вокально-Декламаторскій Вечерокъ полученый зъ забавою и спѣвами, въ гали Блашиньского ч. 414 E. 5th Str. New York, въ суботу дня 30. Юлія 1904. На той вечерокъ запрошуємо всѣхъ чесныхъ Русинôвъ зъ Ню Йорку. Вступъ вôдъ особы 25 центôвъ. Тикеты буде можна достати въ касѣ вôдъ 6 до 8 годины. Початокъ о 7 г. вечеръ. За добру забаву ручить Комітетъ:

Андрей Вовкъ, Яковъ Лошко, Антонъ Шеремета.

Где єсть?

Хто хоче шукати своихъ кревныхъ черезъ нашу газету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде оголошене наперед.

ДЕ ЄСТЬ?

Йосифъ Нагачевскій родомъ зъ Поморянъ, Галичина. Минувшого року перебувавъ въ Allegheny, Pa. може ще й теперь тамъ зостає. Хто бы о нѣмъ знавъ, або вôнъ самъ, най зволить донести на адресу:

Gregory Mostowyj, 211 Whittenton Str. TAUNTON, MASS.

Вôдозва

до всѣхъ американскихъ Русинôвъ въ справѣ выґравки зиґарка на дохôдъ маючои ся будовати руской церкви въ St. Louis, Mo.

Слава Йсусу Христу!

Дорогі Братя и Сестры!

На просьбу церковного Комітету въ St. Louis, Mo. Головный Народный Комітетъ (Народный Фондъ) въ Америцѣ узнаючи потребу, абы цѣла американьска Русь помогла горстцѣ Русинôвъ въ St. Louis, Mo. здвигнути свôй рускій Храмъ Божій, рѣшивъ устроити перву все-американьску выґравку прехорошого золотого зиґарка на дохôдъ маючои ся будовати тамъ рускои церкви. Тикетъ коштує 10 ц. Выґравка вôдбуде ся въ недѣлю дня 7 н. ст. септембра 1904 р. о годинѣ 5 по полудни въ гали п. А. Валевского 172 Sidney Str. St. Louis, Mo! — Длятого просимо всѣ нашѣ рускі парафіи, братства, священикôвъ и щирыхъ Русинôвъ Американьскихъ, щобы не вôдказали помочи и чимъ скорше щобы замовляли тикеты (роз. за готовку) пôдъ адресою: „Narodnyj Fond" P. O. Box 108 Jersey City, N. J.

Грошѣ (чеки, монѣ ордеры) за тикеты выписовати на имя касіера Нар. Фонду „John Glowa, Excelsior, Pa", и высылати тѣкже пôдъ адресою: „Narodnyj Fond" Box 108 Jersey City, N. J. Менче якъ 10 тикетôвъ не розсылае ся. — Вылосованый нумеръ (тикетъ) буде оголошеный въ своимъ часѣ въ „Свободѣ" и властитель того тикету отримае зиґарокъ!

Вôдъ Головного Народного Комитету въ Америцѣ:

О. М. Стефановичъ предс. Pittsburg, Pa.

Иванъ Ґлова, касіеръ, Excelsior, Pa.

о. М. Пôдгорецкій, секр. Jersey City, N. J.

Выдѣловй:

Ал. Трембачъ, Yonkers, N. Y.
о. Ал. Улицкій, Ansonia, Conn.
Гавр. Дзядикъ, Derby, Conn.
о. Н. Струтиньскій, Olyphant, Pa.

Пѣсня.

Коли бувъ я въ старôмъ краю,
Вже я роздивлявъ ся,
Думавъ собѣ всегда думу,
Куды-бъ я вбиравъ ся.
Ой доставъ же я листочокъ
И сѣвъ та читаю,
Сей листочокъ прилинувъ
Изъ гарного краю.
Прочитавъ я той листочокъ
Зъ горы на долину,
Ой мушу я покинути
Всю свою родину.
„Прощай, прощай родинонько,
Я вже вôдъѣзджаю
Вже зъ тобою не побачусь,
Се я добре знаю.
Прощай, прощай село рôдне
И ты рôдный краю,
Бо назадъ вже я не вернусь,
Се я добре знаю.
Приплывъ же я до Ню Йорку,
Изъ бовта злѣзаю;
Пôшовъ въ городъ по фабрикахъ,
Роботы шукаю.
Ой ходжу я по улицяхъ,
Тай дивлюсь на шторы,
Ой такихъ я гарныхъ шторôвъ
Не бачивъ нѣколи.
Ой Ню-Йорку, славне мѣсто!
Буду въ тобѣ жити,
Та не буду якъ у краю
На панôвъ робити.
Бо тутъ собѣ кождый паномъ,
Кождый грошѣ мае,
Кождый ходить до фабрики,
Добре заробляе.
Ой не буду я тутъ жити,
Тутъ нема нѣкого,
Пойду я до Норфовка,
Шукать люда свого.
Приѣхавъ я до Норфовка,
Русинôвъ шукаю,
И заходжу въ кожду хату,
Всякого питаю.
Ой зайшовъ я въ одну хату,
Тамъ людей пытаю:
„Скажѣтъ менѣ, чи Русины
Въ тôмъ мѣстѣ бувають?"
„Ой нихъ же тутъ тай не мае"
Вони вôдвѣчають;
„Вони въ Беркли у фабрикахъ
Грошѣ заробляють."
Ой сѣвъ же я та на феру,
Тай въ Берклю подавъ ся,
Знайшовъ своихъ руськихъ людей,
Тай поцѣлувавъ ся.
„Та здорові будьте братя,
Дежь вы ся подѣли?
Що я ледво васъ знайшовъ
Ажъ шестой недѣлѣ."
„Ой ѣхавъ я черезъ море,
Потôмъ черезъ горы;
Будь здорова родинонько,
Не вернусь нѣколи!"
Ой бо тутъ весь рускій народъ
Цѣлкомъ не бѣдуе,
Якъ згадае про край рôдный,
То ажь затанцюе.
Бо у краю вôнъ покинувъ
Поле и хатину,
Щей покинувъ батька-матѣрь,
Тай гарну дѣвчину.
А тутъ тяжко вôнъ працюе,
Грошѣ заробляе,
Що вôдложить, то по треха
Рôднѣ посылае.
Хто въ Америку приѣхавъ
Въ двое зô женою,
Добрі грошѣ заробляє,
Та жие въ спокою.
Ой тутъ грошей заробили;
Въ карманъ посклалали;
Посѣдали на машину;
Въ Дакоту погнали.
Приѣхали тай дивлять ся,
Є тутъ землѣ много;
Є тутъ руськихъ людей досыть,
Жида нѣ одного.
Ой забрали вони землѣ,
Та стали орати:
„Ой дай Боже щобъ вродило,
Щобъ намъ панувати."
Та вродило не такъ дуже,
Щобы панувати,
Вони бачуть що не стане;
Тра йти заробляти.
Ой въ Дакотахъ зима люта,
И вѣтры студенѣ;
Черезъ те тамъ нашѣ люде
Ходять засмученѣ.
Якъ хто ѣхавъ въ Нортъ Дакоту,
Спѣвавъ веселенько;
Якъ приѣхавъ, роздививъ ся,
Заплакавъ гôренько.
„Ой чогожь ты, друже, плачешь?"
Братъ брата пытае;
„Бо менѣ тутъ тяжко жити!"
Вôнъ такъ вôдвѣчае.
„Бо менѣ тутъ тяжко жити
Ще тяжше конати;
Ой лучшебъ бувъ я не ѣхавъ
Изъ рôдной хаты."
Плачуть жѣнки, чоловѣки;
Де теперь ся дѣти?
Плачуть всюда рускі люде
И дрôбнѣи дѣти.
Не такъ дѣти, якъ старіи
Слезы проливають;
И на своихъ вѣрныхъ другôвъ
Тяжко нарѣкають.
Чогожь вони нарѣкають?
Днесь нѣхто не знае;
А хто хоче все те знати,
Най мене спытае.
Ну питаю тебе, брате,
Скажи все до ладу,
Щобъ у тебе слово ишло
Якъ разъ до прикладу.
А я скажу тобѣ, брате,
Якъ тамъ живуть люде;
Послухайтеж теперь всѣи,
Що то зъ того буде.
Хочь и я тамъ самъ не бувъ,
Але добре знаю;
Бо я у Нѣй Нортъ Дакотѣ
Мого брата маю.
А вôнъ менѣ такъ писавъ,
Щобъ я тамъ не ѣхавъ,
А хто мене манить буде,
Щобъ його не слухавъ.
„Бо вôнъ тобѣ мягко стелить
А твердо вкрывае,
Нѣбы братомъ называєсь
А любви не мае."
Ой такъ вôнъ менѣ написавъ
На листочку зъ краю,
Я листокъ той прочитавъ,
Теперь добре знаю.
„Бо у цѣй Нортъ Дакотѣ
Тутъ добра не мае;"
Черезъ плачь вôнъ такъ писавъ,
Дальше промавляе:
„Бо тутъ хлѣбы суть зъ болота
А хаты изъ глины,
Я спокою тутъ не маю
Нѣ одной годины."
„Ну, тутъ люде не бѣдують,
Нѣ добра не знають;
Якъ настане красне лѣто,
Роботы шукають."
„Бо тутъ въ зимѣ не заробишь,
Тутъ роботъ не мае;
Сидить кождый въ своѣй хатѣ,
Слезы проливае."
„А якъ хоче куда ѣхать,
Добре не вдягне ся,
То знай брате, що назадъ вôнъ
Уже не верне ся."
„Бо тамъ вѣтеръ якъ займе,
То мусить сказати:
»Прощавайте рôднѣ дѣти
Не вернусь до хаты«."
„А якъ люде його найдуть
Вже мертвымъ на возѣ,
То промовлять тихимъ словомъ:
»Вôнъ замерзъ въ дорозѣ«."
А хто цее прочитае,
То най добре знае,
Що написано тутъ правду,
А брехнѣ не мае.

Тим. Дѣденко, Yale, Va.

Адресы визначнѣйшихъ рускихъ часописей въ старôмъ краю.

„Буковина" (3 разы тыжднево) $4.00 на рôкъ, ул. Петровича ч. 2. Черновцѣ, Bukowina, Austria.

„Воля" (соціяліст. тыжденникъ) $1.00 на рôкъ, ул. Лѣндого ч. 8. Львôвъ, Galicia, Austria.

„Гайдамаки" (тыжденникъ) $2.00 на рôкъ, ул. Баторія ч. 24. Львôвъ.

„Дзвінок" (для дѣтей, 2 разы на мѣсяць) $1.50 на рôкъ, пл. Стрѣлецка ч. 6. Львôвъ.

„Дѣло" (дневникъ), $10.00 на рôкъ, улиця Баторія ч. 24. Львôвъ.

„Комар" (гумористичн., два разы на мѣсяць) $2.00 на рôкъ, ул. Собѣщиньского ч. 8. Львôвъ.

„Лѣт. Наук. Вістник" (разъ на мѣсяць) $4.50 на рôкъ, ул. Чарнецкого 26. Львôвъ.

„Новий Громадський Голос" (2 разы на мѣсяць) $1.00 на рôкъ, ул. Чарнецкого 26. Львôвъ.

„Поступ" (тыжденникъ) $1.50 на рôкъ, Коломыя, Народный Дôмъ I. пов., Galicia, Austria.

„Промінь" (2 разы на мѣсяць) $1.50 на рôкъ, Вашкôвцѣ н. Ч. Bukowina, Austria.

„Руслан" (дневникъ) $8.00 на рôкъ, пл. Домбровского ч. 1. Львôвъ.

„Ruthenische Revue" (2 разы на мѣсяць) $1.50 на рôкъ, Gersthoferst, 32. Wien, Austria.

„Свобода" (тыжденникъ) $1.00 на рôкъ, ул. Баторія 24. Львôвъ.

Всячина.

ЯКЪ МНОЖАТЬ СЯ РОСТИНЫ?

Приходить весна, цвитуть дерева...

От пытане, що буде зъ тыхъ цвѣтôвъ въ осени? Кождый знае, що въ осени мемо мати яблука, грушки та сливки, а въ лѣтѣ черешнѣ и вишнѣ. Въ тыхъ овочахъ находимо кôстки або зернята, зъ якихъ опôсля по засадженю въ землю выростуть новѣ дерева. Такъ якъ тѣ дерева, такъ и бôльша часть ростинъ розмножує ся зъ насѣня, яке повстае зъ цвѣтôвъ. Приглянь-мо ся близше цвѣтови. Зôрвѣмъ оденъ цвѣтокъ зъ дерева сливы. Бачимо, що цвѣтъ той е осадженый на черенку. Коли вôнъ бувъ ще пучкомъ покрывало его пять зеленыхъ листкôвъ, якѣ вôдтакъ отворили ся и е теперь на сподѣ цвѣта. Листки тѣ творять чашу цвѣта. Вôдтакъ бачимо пять бѣлыхъ листкôвъ. Называють ся они платками а становлять корону цвѣта. Въ серединѣ мае кождый цвѣтъ богато ниточокъ законченыхъ нѣбы головками. Така головка, се торбинка наповнена жовтавымъ пилкомъ (порошкомъ). Отѣ нитки зовемо пилъками. Въ самôй серединѣ цвѣта бачимо стовпикъ. Є се гейбы маленька фляшечка зелена зъ довгою шийкою. Коли ще стовпикъ розôдремо, побачимо у нѣмъ якбы бѣле зеренце. Отсе т. зв. заляжень (завязокъ). Коли цвѣтъ опаде, лишае ся самъ стовпикъ. Зъ него выросте сливка, а зъ того заляжня, якій мы бачили въ серединѣ, буде зерно въ твердôй скаралупѣ. Щобы однакожъ стовпикъ мôгъ рости, мусить до него достати ся пилокъ изъ пиляковъ. Найважнѣйшими частями цвѣта е проте стовпикъ и пиляки. На щожъ иньшѣ части цвѣта? Чаша, якъ знаемо, служить до охороны пучка, а корона, зложена изъ барвистыхъ листкôвъ, приманюе до цвѣтôвъ комахи, якѣ шукають на нихъ меду и забирають при тôмъ пилокъ на крылця и нôжки. Коли вôдтакъ комаха перелетить на иньшій цвѣтъ, стрѣпуе тамки той пилокъ на стовпикъ и такимъ чиномъ (заплодне) запилюе цвѣтъ. Всѣ ростины запилюваній комахами мають барвистѣ цвѣты. Инакше выглядають цвѣты вербы, березы або лѣщины. Верба покрывае ся на весну базьками. Однѣ вербы мають базьки зеленѣ, иньшѣ жовтѣ. Коли приглянути ся такій базьцѣ зъ дерева, що вже зъ далека выглядае зелено, бачимо, що она складае ся изъ довгого черенка на якимъ е осадженѣ луськи, а пôдъ кождою луською стоить стовпикъ. Противно, на базьцѣ зôрванôй зъ иньшого дерева, найдемо пôдъ лусками самѣ пиляки. Верба не потребуе барвистои короны, бо єѣ запилюе вѣтеръ, переносячи пилокъ зъ деревъ, що мають самѣ пиляки, на дерева зъ самыми стовпиками. Такъ само вѣтеръ запилюе дерева шпильковѣ.

Насѣне деревъ шпильковыхъ е осмотрене крыльцями, насѣне вербы мошкомъ. Богато иньшихъ насѣнь мае такѣ прилады, щобы при ихъ помочи могли якъ найдальше розсѣвати ся. Якбы усе насѣне падало пôдъ самымъ деревомъ, то молодѣ ростинки не малибы мѣсця анѣ сокôвъ потрѣбныхъ до росту. Длятого стручки гороху высхнувши пукають и розсипають далеко свое зерно, длятого врештѣ лопухи мають овочѣ осмотренѣ гачками и причѣпляють ся до шерсти звѣрятъ, до одѣжи людей и зъ ними мандрують въ дальшѣ околицѣ.

Всѣ ростины, про якѣ доси была бесѣда, множать ся зъ насѣня, котре повстае зъ заляжня. Закимъ заляжнѣ станутъ розвивати ся, мусять они бути запиленѣ. Инакше дѣе ся у папороти, пâдиволосôвъ (сосонки), мохôвъ та грибôвъ. Сѣ ростины множать ся не зъ зеренъ, але т. зв. розроднѣвъ. Тѣ розроднѣ повстають на спôднôй сторонѣ листя папороти маленькими купками, а у грибôвъ пôдъ сподомъ капелюха въ рурочкахъ. Розроднѣ е о много меньшѣ вôдъ насѣня и зъ нихъ звычайно не вôдразу повстають такъ самѣ ростины. Такъ пр. зъ розродня папороти выростае впередъ маленькій майже невидимый листокъ т. зв. передлистенъ и доперва зъ него повстае папороть. Противно въ кождôмъ насѣню е вже готова будуча ростинка, але дуже маленька, е се т. зв. зародокъ. Коли розлупимо зерно фасолѣ, то можемо той зародокъ побачити. Зъ одного боку мае вôнъ маленькій пучокъ зъ листками, а зъ другого початокъ корѣнця.

Отже ростины множать ся зъ зеренъ и розроднѣвъ. Знаемо однакожъ добре, що галузка вербы або тополѣ засаджена въ землю выростае на дерево. Але тôлько деякѣ ростины мають таке свойство, що можуть множити ся зô своихъ частей, якѣ вложенѣ до землѣ пускають корѣнѣ и дають початокъ новôй ростинѣ. Картофлѣ не сѣе ся, але садить. Суниця пускае довгѣ нитки, на якихъ повстають новѣ корчики Такихъ ростинъ е бôльше. Всѣ они мають побôчь того цвѣты и насѣне, бо лише чоловѣкъ може вложити галузку вербову и посадити еѣ; она сама не може сего зробити, еѣ природнымъ способомъ розмножуваня ся е множене зъ насѣня.

(Зъ „Поступу“). О. Г. В.

ДѢЯЛЬНОСТЬ РОСІЙСКОГО ›ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА‹.

Московскій ›Червоный Хрестъ‹, якъ пише одна заграничнa росiйска часопись, тратить всяке довѣре въ широкихъ кругахъ рос. суспôльности. Про него ходять ось такѣ чутки: Одна высокопоставлена особа зложила въ касу ›Червоного Хреста‹ 5 тысячь рублѣвъ на военнѣ цѣли. Коли жѣнка глянула дома на квѣтъ а тамъ мѣсто 5000 выписано квѣтъ на 3000. Рекламаци не помогли нѣчо, по всѣхъ книжкахъ такожь втягнено лише 3000, не помôгъ нѣчо й В. кн. Сергій Александровичъ, до якого та высокопоставлена особа пôшла на скаргу. 2000 рублѣвъ пропало! А якъ замѣтивъ В. кн. Сергій дѣе ся се не вперве. При высилцѣ однои партіи бѣля на слôдъ була сама Вел. кн. Елисавета Федоровна. И єѣ выдала ся одна пачка чомусь пôдозрѣлою и коли еѣ отворено, найдено въ нѣй мѣсто бѣля — грузъ и камѣне! Такій наборъ найдено вôдтакъ и по кôлькохъ иншихъ пачкахъ. Про се розповѣдала Жулковска, предсѣдательна товар. ›Христіяньская Помощь‹. Доброю вказôвкою господарки въ ›Черв. Хрестѣ‹ може послужити й те, що въ его зарядѣ засѣдае бувшій поліцмайстеръ Кронштада Шафровъ, котрого тамтого року суджено за безлѣчь всякихъ надужить и проступкôвъ. Якже зорґанізовано помôчь ›Червон. Хреста‹ на поли военнôмъ, се можь вычитати изъ найконсервативнѣйшои часописи ›Гражданина‹, орґану кн. Мещерского, якій пише, що ранений въ борбѣ надъ Ялю мусѣли йти пѣшки 45 верстъ, бо за вôйскомъ не поступали возы ›Червоного Хреста‹.

СМѢШНЕ.

Судія: Та що то була за причина тои страшнои бийки?

Обжалуваний: Прошу честного суду, мы хотѣли товарищство заложити.

*

„Куме, що вы робите, якъ перестудите ся?“

„Тогды я звычайно кашлю.“

*

ВСЕ ОДНО.

Парубокъ до пана: Прошу пана, що я буду сегодня робити? Чи пойду зъ панею до мѣста, чи зъ гноемъ на поле, бо менѣ все одно.

*

Нѣмець до польского шляхтича: „Вы зробили маетокъ зъ горѣвки; чи такъ?“

Шляхтичъ: „Нѣ, мôй пане. Маетокъ зробивъ я зъ воды, котру доливавъ до горѣвки.“

*

Передъ вѣнчанемъ вôнъ говорить, вона слухае. Въ мѣсяць по вѣнчаню вона говорить, вôнъ слухае. Въ пять лѣтъ по вѣнчаню обое кричать, а сусѣды слухають.

*

Циганятко до батька: „Скажѣть менѣ тату, зъ якои шкоры найлѣпшѣ чоботы?“

Старый циганъ: „Зъ краденои“.

*

Сынъ: „Тату, на що свинямъ закладають дрôть у рыло?“

Батько: „На то, абы не рыли пôдъ плотомъ“.

Сынъ: „То чому вы не закладаете собѣ дрота, якъ вертаете з корчмы?“

Календарь Р. Н. Союза на рокъ 1904.

Се така книжка, котру не лишь кождый членъ Союза, але кождый американьскій Русинъ повиненъ мати.

Въ Календари Союза кромѣ многихъ пожиточныхъ и цѣкавыхъ рѣчей знайдете такожь 20 прекрасныхъ образкôвъ.

Цѣна лишь 25 центôвъ.

Календарѣвъ безъ грошей не высилаемъ.

КНИЖКИ

Американьскій шляхтичъ	15
Бланкеты на метрики	2
Весела книжочка зъ образками	30
Де що про звѣрята	30
Де-що про права и суды въ Сп. Дер.	10
Де-що зъ исторіи російскои православнои місіи въ Америцѣ.	10
Дорога до свѣдомости	10
Зубъ за зубъ	10
Загадки и образки	10
Журавлѣ	15
Календарь „Союза“ (1904)	25
Казка про жида	10
Конституція Сполуч. Державъ	10
Книжка для опѣкунôвъ хорыхъ	1.00
Книжочка колекторска	7
Марія	10
Народный Рухъ Ав.-Уг. Русинôвъ	15
Оповѣданя для дѣтей	20
Образки зъ Америки	10
Оповѣданя С. Макара	15
Про вôдступник. вôдъ рос. православія	10
Псалтирь	100
Покуса	10
Розмова Поляка зъ Русиномъ	10
Руско-англійскій Словарець (передрукъ зъ Англ.-руск. Провôдн.	20
Руско-англійскій Провôдникъ	50
Смерть	10
Тарасъ Шевченко	15
Тымко Гаврилюкъ	15
Читанка друга	25
Читанка трета	40
Читанка четверта	50

Почту мы оплачуемо.

Адресъ:

SVOBODA,
Box 353, Scranton, Pa.

Замовляйте тôлько тѣ книжки, котрѣ бачите въ послѣднôмъ числѣ „Свободы“.

Пишѣть выразно.

Замовлень на суму менчу якъ доляра не принимае ся.